

V Bruseli 8. 9. 2022
COM(2022) 438 final

**OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU
HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV**

Preskúmanie vykonávania environmentálnych právnych predpisov 2022

Zvrat vývoja vďaka dodržiavaniu environmentálnych právnych predpisov

{SWD(2022) 252 final} - {SWD(2022) 253 final} - {SWD(2022) 254 final} -
{SWD(2022) 255 final} - {SWD(2022) 256 final} - {SWD(2022) 257 final} -
{SWD(2022) 258 final} - {SWD(2022) 259 final} - {SWD(2022) 260 final} -
{SWD(2022) 261 final} - {SWD(2022) 262 final} - {SWD(2022) 263 final} -
{SWD(2022) 264 final} - {SWD(2022) 265 final} - {SWD(2022) 266 final} -
{SWD(2022) 267 final} - {SWD(2022) 268 final} - {SWD(2022) 269 final} -
{SWD(2022) 270 final} - {SWD(2022) 271 final} - {SWD(2022) 272 final} -
{SWD(2022) 273 final} - {SWD(2022) 274 final} - {SWD(2022) 275 final} -
{SWD(2022) 276 final} - {SWD(2022) 277 final} - {SWD(2022) 278 final}

1. Politika v oblasti životného prostredia je v súčasnej situácii kriticky dôležitá

Európska únia v uplynulých troch rokoch musela čeliť zdravotným, hospodárskym a geopolitickým výzvam, ktoré v nedávnej histórii nemajú obdobu. Prvoradou prioritou sa stalo zlepšenie našej kolektívnej bezpečnosti. V dôsledku vojny na Ukrajine dramaticky narástli ceny energií a je jasné, že vojna bude mať vplyv na dostupnosť a ceny základných potravinových výrobkov. V tejto súvislosti sa objavili obavy, že cieľ EÚ dosiahnuť, aby sa Európa stala prvým klimaticky neutrálnym kontinentom, by sa mohol dostať do úzadia. Aktuálna situácia však naliehavejšie než kedykoľvek doteraz ukázala, ako veľmi potrebujeme zvýšiť budúcu nezávislosť EÚ z hľadiska zdrojov pomocou domácej energie z obnoviteľných zdrojov a väčšej efektívnosti. Životné prostredie ako jeden z pilierov, na ktorých stojí náš socio-ekonomický model, nemôže byť voči týmto výzvam imúnne, ale môže pomôcť zlepšiť našu odolnosť.

Rastúce geopolitické napätie by nemalo odpútať našu pozornosť od aktuálnej environmentálnej krízy. Komisia vo svojom pláne REPowerEU¹ pripomenula, že zrýchlenie prechodu Európy na čistú energiu a rýchlejšia realizácia návrhov balíka „Fit for 55“ sú stredobodom európskej stratégie, ako riešiť súčasnú energetickú krízu a dosiahnuť väčšiu odolnosť energetického systému. Vojna na Ukrajine nič nemení na skutočnosti, že zmena klímy, znečisťovanie životného prostredia a strata biodiverzity sú tri z najznepokojivejších výziev, ktorým v súčasnosti čelíme. Každý rok extrémne poveternostné javy majú za následok úmrtia a citeľné hospodárske straty². Dôsledky zmeny klímy už možno pozorovať ako požiare, ktoré každý rok pustošia juh Európy, suchá, ktoré čoraz väčšími sužujú strednú a severnú Európu, aj ako povodne, ktoré sú čoraz častejšie i viac ničivé. Tlaky na dostatok vody a potravinársku výrobu budú narastať. Už teraz celé oblasti EÚ trpia stredne závažným až závažným nedostatkom vody, pričom sa očakáva, že situácia sa časom bude zhoršovať. Jedno z ôsmich úmrtí v Európe možno pripísať znečisteniu životného prostredia³. Postihuje ako prvé najviac znevýhodnené a zraniteľné skupiny obyvateľstva, čo znamená, že zhoršuje diskrimináciu a zväčšuje riziko konfliktov. Takisto je jedným z hlavných piatich dôvodov straty biodiverzity, ktorá teraz ohrozuje prežitie vyše jedného milióna z odhadovaných ôsmich miliónov rastlinných a živočíšnych druhov planéty.

Ukázalo sa, že ciele Európskej zelenej dohody⁴ sú správne a dostatočne pružné na to, aby sme sa vedeli prispôbiť meniacej sa situácii. Uplatňovanie a prípadne potrebné ďalšie pretváranie politík a pravidiel EÚ v reakcii na objavujúce sa výzvy budeme orientovať na dlhodobú stabilitu. Zelená dohoda už podporuje dekarbonizáciu energetického systému a vývoj nových čistejších technológií, ako je elektromobilita, zelený vodík, biochemikálie a dekarbonizované materiály. Okrem toho EÚ nanovo posudzuje svoju energetickú politiku v snahe prejsť na systém do veľkej miery založený na energii z obnoviteľných zdrojov a väčšej energetickej efektívnosti na podporu cieľov v oblasti klímy a životného prostredia. Toto úsilie dopĺňa obchodnou stratégiou zameranou na otvorenú strategickú autonómiu založenú na zvyšovaní odolnosti a udržateľnosti hospodárstva EÚ⁵. Rovnako Zelená dohoda a právne predpisy EÚ týkajúce sa ekologizácie poľnohospodárskej výroby a ochrany biodiverzity, ako aj podpory ekologického poľnohospodárstva, predstavujú niektoré z udržateľných reakcií na otázky celosvetovej potravinovej bezpečnosti i bezpečnosti dodávok energie.

Navyše, zdravé životné prostredie je neoddeliteľne spojené s našimi demokratickými hodnotami. Budúce generácie majú právo zdediť čisté životné prostredie a my máme povinnosť vytvoriť socio-

¹ [COM/2022/230 final](#).

² Economic losses and fatalities from weather- and climate-related events in Europe (Hospodárske straty a smrteľné nehody spôsobené poveternostnými a klimatickými javmi v Európe) – EEA (europa.eu).

³ [Správa EEA č. 21/2019](#).

⁴ [COM\(2019\) 640 final](#).

⁵ [COM\(2021\) 66 final](#).

ekonomický model rešpektujúci planetárne medze. V tomto zmysle naša práca prispieva k spoľahlivému dodržiavaniu environmentálneho právneho štátu, silnejšej správe v oblasti životného prostredia a lepšiemu dodržiavaniu právnych predpisov v členských štátoch.

Európska zelená dohoda zahŕňa osobitný mandát v rámci preskúmania vykonávania environmentálnych právnych predpisov, pričom uznáva jeho obsahlu a presnú analýzu a závery, z ktorých vyplýva, že Komisia a členské štáty musia zabezpečiť presadzovanie politík a právnych predpisov, a v ktorých sa zdôrazňuje že „preskúmanie vykonávania environmentálnych právnych predpisov bude zohrávať rozhodujúcu úlohu pri zisťovaní situácie v každom členskom štáte“. Toto úsilie posilňuje investičný plán Európskej zelenej dohody⁶, v ktorom sa zdôrazňuje, že preskúmanie vykonávania environmentálnych právnych predpisov (ďalej len „PVEPP“), spolu s inými nástrojmi, ako je európsky semester a národné energetické a klimatické plány v rámci energetickej únie, bude takisto slúžiť na určovanie investičných potrieb každého členského štátu v kľúčových sektoroch environmentálnej politiky⁷.

2. Ak sa politické ciele a právne záväzky nebudú vykonávať, zostanú len dobrým odporúčaním – úloha preskúmania vykonávania environmentálnych právnych predpisov

Okrem dosiahnutia dohody o ambiciózných cieľoch na úrovni EÚ je mimoriadne dôležité zabezpečiť uplatňovanie environmentálnych politík a právnych predpisov EÚ. Neúspešné alebo slabé vykonávanie environmentálnych pravidiel môže mať viacnásobné škodlivé dôsledky pre planétu, obyvateľstvo a hospodárstvo. Môže viesť k politickej nedôvere a frustrácii, najmä medzi mladými ľuďmi, ktorí nedbajú na prázdne frázy a situáciu posudzujú podľa výsledkov.

Environmentálna politika sa zvyčajne vykonáva počas dlhého obdobia a vytrvanie je výzvou. Výsledky však ľuďom prináša práve jej vykonávanie. Zásadnými aspektmi účinného vykonávania predpisov sú kontinuita a stálosť, a o ne sa musíme usilovať, ak chceme naplniť ambície Únie v oblasti životného prostredia. V roku 2016⁸ sa Komisia zaviazala pravidelne podávať správy o stave vykonávania environmentálnych právnych predpisov EÚ. V tomto treťom preskúmaní vykonávania environmentálnych právnych predpisov⁹ sa hodnotí výkonnosť členských štátov pri plnení environmentálnych povinností EÚ päť rokov po prvom preskúmaní vykonávania environmentálnych právnych predpisov.

Ako sa uvádza v predchádzajúcich vydaniach, preskúmanie vykonávania environmentálnych právnych predpisov nenahrádza, ale skôr dopĺňa ostatné nástroje, ktorými sa podporuje alebo monitoruje a zabezpečuje dodržiavanie predpisov prostredníctvom presadzovania na úrovni EÚ. Preskúmanie vykonávania environmentálnych právnych predpisov teda nemá vplyv na právomoc Komisie začať konanie o nesplnení povinnosti¹⁰ z dôvodu porušenia práva EÚ. Jeho účelom je podporiť členské štáty a umožniť im lepšie uplatňovať environmentálne politiky a pravidlá, pretože im poskytuje informácie a spätnú väzbu, ktoré potrebujú, ako aj skutočne potrebný celkový obraz o súčasnom stave vykonávania environmentálnych právnych predpisov v jednotlivých krajinách EÚ

⁶ [COM/2020/21 final.](#)

⁷ Opatrenia verejnej podpory uvedené v PVEPP musia dodržiavať pravidlá štátnej pomoci podľa článku 107 Zmluvy o fungovaní EÚ.

⁸ [COM\(2016\) 316 final.](#)

⁹ Prvý balík preskúmania vykonávania environmentálnych právnych predpisov bol prijatý 3. februára 2017. Európska komisia prijala 4. apríla 2019 druhý balík preskúmania vykonávania environmentálnych právnych predpisov.

¹⁰ Na základe článkov 258 a 260 Zmluvy o fungovaní EÚ.

a na úrovni EÚ¹¹. Zároveň sa v ňom objasňujú problémy, ktorým čelia členské štáty pri poskytovaní pomoci subjektom s rozhodovacou právomocou počas vykonávania, najmä pokiaľ ide o to, ako by sa mali určovať priority z hľadiska zdrojov.

V tejto súvislosti Komisia identifikovala najdôležitejšie ciele a cieľové hodnoty vymedzené v existujúcich dohodnutých politikách a pravidlách, ktoré poskytujú referenčné hodnoty na meranie pokroku vo vykonávaní. Sú podobné tým, ktoré sa použili v predchádzajúcich cykloch preskúmania vykonávania environmentálnych právnych predpisov, ale v relevantných prípadoch boli zrevidované a vylepšené. Možno tak sledovať pokrok a robiť spravodlivé porovnania, pokiaľ ide o výkonnosť členských štátov pri uplatňovaní súboru environmentálnych právnych predpisov EÚ (*acquis* v oblasti životného prostredia).

Z preskúmania vykonávania environmentálnych právnych predpisov vyplýva, že politické ciele spoločné pre všetkých možno dosiahnuť len vtedy, ak sa účinne riešia výzvy špecifické pre jednotlivé členské štáty. Prioritné opatrenia, ktoré obsahujú odporúčania pre každý členský štát, boli prispôbené na základe posúdení v správach o jednotlivých krajinách s cieľom určiť, ako vyplniť medzeru v oblasti dodržiavania predpisov. Následne boli harmonizované tak, aby vyhovovali krajinám v podobnej situácii. Prehľad prioritných opatrení sa uvádza v prílohe k tomuto oznámeniu.

Vychádzajúc zo správ o jednotlivých krajinách je cieľom tohto oznámenia vyvodiť prierezové závery na úrovni EÚ za každú z tematických oblastí posudzovaných v správach o jednotlivých krajinách, ako aj o rámci riadenia a mechanizmoch, ktoré by mali umožniť vykonávanie environmentálnych právnych predpisov. Na záver sa uvádza *d'alší postup*.

3. Stav vykonávania: zistenia

3.1. Obehové hospodárstvo a nakladanie s odpadmi

V novom akčnom pláne pre obehové hospodárstvo z marca 2020¹² Európska komisia oznámila iniciatívy týkajúce sa celého životného cyklu výrobkov od návrhu cez výrobu až po spotrebu, opravu, opätovné použitie, recykláciu a návrat zdrojov do hospodárstva. Cieľom je znížiť do roku 2030 stopu spotreby EÚ a zdvojnásobiť mieru obehového využívania materiálov v EÚ. Komisia následne prostredníctvom iniciatívy pre udržateľné výrobky a prvej stratégie EÚ pre udržateľné textílie¹³ plní kľúčové záväzky v rámci nového akčného plánu pre obehové hospodárstvo. Revidovaný rámec monitorovania obehového hospodárstva¹⁴ slúži na sledovanie kľúčových trendov a modelov s cieľom pochopiť, ako sa vyvíjajú rôzne prvky obehového hospodárstva a či sa prijali dostatočné opatrenia. Na vnútroštátnej úrovni sú však potrebné účinné reformy a investície.

Komisia s cieľom posúdiť v rámci preskúmania vykonávania environmentálnych právnych predpisov obehovosť v celej EÚ preskúmala niekoľko aspektov, ako je druhotné využívanie materiálov, produktivita prírodných zdrojov¹⁵ a existencia stratégií a programov obehového hospodárstva na vnútroštátnej úrovni. V správach o jednotlivých krajinách v rámci preskúmania vykonávania environmentálnych právnych predpisov sa skúmal aj vznik odpadu na obyvateľa a spôsob spracovania odpadu so zameraním na vývoj miery recyklácie v priebehu rokov. Správy „včasného varovania“ o nakladaní s odpadmi, ktoré hodnotia pokrok pri dosahovaní cieľových hodnôt EÚ, pokiaľ ide o odpad, a ktoré zvyšujú informovanosť o tejto problematike, budú k dispozícii ku koncu roka 2022. Pri

¹¹ Toto vydanie preskúmania vykonávania environmentálnych právnych predpisov vychádza z informácií, ktoré mala Komisia k dispozícii k máju 2022.

¹² [COM/2020/98 final](#).

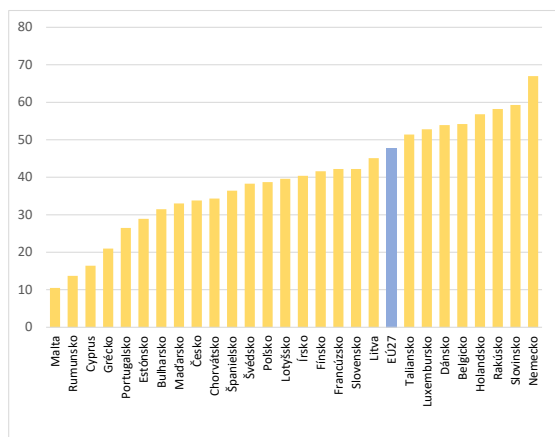
¹³ [COM\(2022\) 141 final](#).

¹⁴ COM & SWD(2022) – súčasné plány na prijatie do konca roka 2022.

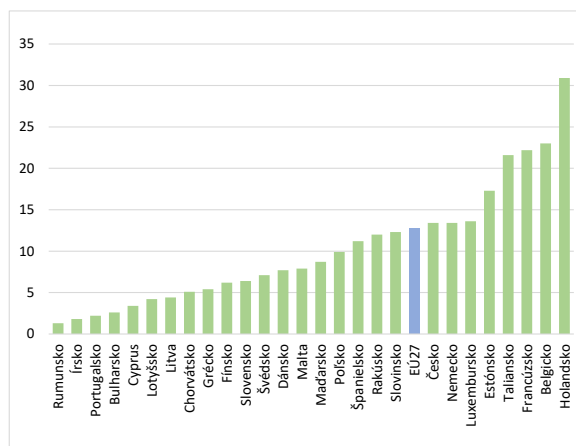
¹⁵ Vyjadruje sa ňou, ako efektívne hospodárstvo využíva materiálne zdroje na vytváranie bohatstva.

preskúmaní vykonávania environmentálnych právnych predpisov sa takisto posudzuje aktuálny stav transpozície legislatívneho balíka o odpade z roku 2018 vrátane smernice o odpade¹⁶, smernice o skládkach odpadov¹⁷, smernice o obaloch a odpadoch z obalov¹⁸ a smernice, ktorou sa menia smernice 2000/53/ES o vozidlách po dobe životnosti, 2006/66/ES o batériách a akumulátoroch a použitých batériách a akumulátoroch a 2012/19/EÚ o odpade z elektrických a elektronických zariadení¹⁹, ako aj aktuálny stav pri prijímaní plánov nakladania s odpadmi a programov predchádzania vzniku odpadu, ktoré sú kľúčovými nástrojmi na vykonávanie právnych predpisov EÚ o odpadoch.

Obrázok 1: Miera recyklácie komunálneho odpadu v roku 2020 (%)²⁰

Obrázok 2: Miera obehového využívania materiálov v roku 2020 (%)²¹

Zistenia

1. Väčšina členských štátov má v súčasnosti zavedené vnútroštátne stratégie a akčné plány obehového hospodárstva alebo oznámila a/alebo dosiahla pokrok pri zavádzaní komplexných stratégií vzťahujúcich sa na celý životný cyklus výrobkov²².
2. Medzi členskými štátmi existujú veľké rozdiely v miere obehovosti, pričom v otázke druhotného používania materiálov sa odchýlky od priemeru EÚ 12,8 % pohybujú od 1,3 % v prípade Rumunska po 30,9 % v prípade Holandska. To isté platí pre produktivitu prírodných zdrojov, pri ktorej je priemer EÚ 2,09 EUR/kg: od 0,3 eur/kg v Bulharsku do 5,89 eur/kg v Holandsku.
3. Osobitná pozornosť by sa mala venovať odvetviam, ako sú plasty, stavebné materiály a textílie, vzhľadom na ich vplyv na životné prostredie, ale aj ich užitočnosť ako druhotných materiálov.
4. Predchádzanie vzniku odpadov stále predstavuje významnú výzvu vo všetkých členských štátoch vrátane štátov s vysokou mierou recyklácie. Tento trend sa pohybuje nesprávnym smerom, keďže

¹⁶ Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/851 z 30. mája 2018, ktorou sa mení smernica 2008/98/ES o odpade, (Ú. v. EÚ L 150, 14.6.2018, s. 109 – 140).

¹⁷ Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/850 z 30. mája 2018, ktorou sa mení smernica 1999/31/ES o skládkach (Ú. v. EÚ L 150, 14.6.2018, s. 100 – 108).

¹⁸ Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/852 z 30. mája 2018, ktorou sa mení smernica 94/62/ES o obaloch a odpadoch z obalov, (Ú. v. EÚ L 150, 14.6.2018, s. 141 – 154).

¹⁹ Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/849 z 30. mája 2018, ktorou sa menia smernice 2000/53/ES o vozidlách po dobe životnosti, 2006/66/ES o batériách a akumulátoroch a použitých batériách a akumulátoroch a 2012/19/EÚ o odpade z elektrických a elektronických zariadení (Ú. v. EÚ L 150, 14.6.2018, s. 93 – 99).

²⁰ Eurostat, [Miera recyklácie komunálneho odpadu](#), október 2021. Údaje za rok 2020 za všetky členské štáty okrem BG (2018), AT, EL a IT (2019).

²¹ Eurostat, [Miera obehového využívania materiálov](#).

²² S výnimkou HR, HU, MT a SK.

vznik komunálneho odpadu v EÚ sa od roku 2014 zvýšil z priemeru 478 kg na 505 kg na obyvateľa: len päť členských štátov vznik odpadov na obyvateľa od roku 2014 znížilo²³.

5. Ako sa zdôrazňuje v správach včasného varovania z roku 2018, dosiahnutie cieľa pripravovať v roku 2020 50 % komunálneho odpadu na opätovné použitie/recykláciu naďalej predstavuje mimoriadny problém²⁴.
6. Napriek určitému pokroku ešte treba splniť základné povinnosti vyplývajúce z rámcovej smernice o odpadoch²⁵ a zo smernice o skládkach odpadov²⁶ (uzavretie nelegálnych skládok, rekultivácia a spracovanie odpadu pred skládkovaním). Komisia v súčasnosti vedie konania o nesplnení povinnosti proti 12 členským štátom v súvislosti s nedodržaním smernice o skládkach odpadov²⁷.
7. V niektorých členských štátoch sú, žiaľ, prítomné oba problémy: ani zďaleka nedosahujú ciele v oblasti recyklácie a majú nevyhovujúce skládky. Preto majú v porovnaní so zvyškom EÚ výraznejšie nedostatky vo vykonávaní právnych predpisov²⁸. Musia vynaložiť vážne úsilie nielen na dosiahnutie už vytýčených cieľov EÚ v oblasti odpadu, ale aj na vybudovanie základnej infraštruktúry a zmenu neproduktívnych a často neoprávnených postupov nakladania s odpadmi.

Úspešné postupy

Španielsko zaviedlo komplexnú národnú stratégiu obehového hospodárstva s názvom „España Circular 2030“, ktorá predstavuje dlhodobú víziu, ako aj trojročné akčné plány založené na kvantitatívnych cieľoch.

Írsko²⁹ ponúka užitočný príklad svojou významnou reformou odvetvia odpadového hospodárstva, zatváraním nelegálnych skládok a financovaním rozsiahlych čistiacich a sanačných prác. Reformy sa uskutočnili v úzkej spolupráci s Komisiou, čoho výsledkom je systém zabezpečujúci vysokú úroveň súladu s právnymi predpismi EÚ o odpadoch.

3.2. Biodiverzita a prírodný kapitál

V nadväznosti na Zelenú dohodu sa Komisia zaviazala obnoviť svoje úsilie v oblasti presadzovania práva s cieľom riešiť porušenia právnych predpisov EÚ týkajúcich sa prírody. Cieľom stratégie EÚ v oblasti biodiverzity do roku 2030³⁰ je nasmerovať biodiverzitu Európy na cestu k obnove a stanovujú sa v nej nové spôsoby účinnejšieho vykonávania existujúcich právnych predpisov vrátane nových cieľov a mechanizmov správy s cieľom dosiahnuť zdravé a odolné ekosystémy. Jej zámerom je obnoviť a chrániť prírodu a uznáva sa v nej, že zlepšenie vykonávania a presadzovania si vyžaduje politickú podporu a zvýšenie finančných a ľudských zdrojov na úrovni EÚ aj na vnútroštátnej úrovni. Komisia ako kľúčový prvok stratégie EÚ v oblasti biodiverzity navrhla právny predpis o obnove

²³ BE, BG (údaje za rok 2018), IE, HU, SE.

²⁴ Riziko nesplnenia cieľov v oblasti recyklácie na rok 2020 bolo identifikované v týchto štátoch: PL, ES, SK, RO, PT, MT, LV, HU, EL, FI, EE, CY, HR, BG. Na konci roka 2022 sa predloží nová správa včasného varovania, v ktorej sa bude analyzovať pokrok dosiahnutý v súvislosti s odporúčaniami zo správ včasného varovania z roku 2018, ako aj analýza pokroku pri dosahovaní cieľov v oblasti recyklácie odpadu do roku 2025.

²⁵ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2008/98/ES z 19. novembra 2008 o odpade a o zrušení určitých smerníc (Ú. v. EÚ L 312 22.11.2008, s. 3 – 30).

²⁶ Smernica Rady 1999/31/ES z 26. apríla 1999 o skládkach odpadov (Ú. v. ES L 182, 16.7.1999, s. 1).

²⁷ BG, CY, EL, ES, IT, HR, PL, RO, SI, SK, CZ, PT. Komisia okrem toho vyšetruje, či si MT a ES plnia povinnosť týkajúcu sa primeraného spracovania pred skládkovaním.

²⁸ Najmä EL, RO, MT a CY.

²⁹ Írsko však musí zintenzívniť svoje obehové hospodárstvo a zlepšiť recykláciu.

³⁰ [COM\(2020\) 380 final](#).

prírody³¹, ktorý spája zastrešujúci cieľ obnovy pri dlhodobej obnove prírody na pevnine i moriach v EÚ so záväznými cieľovými hodnotami obnovy konkrétnych biotopov a druhov. Tieto opatrenia by sa mali do roku 2030 vzťahovať aspoň na 20 % suchozemských a morských oblastí EÚ a do roku 2050 napokon na všetky ekosystémy, ktoré si vyžadujú obnovu. Členské štáty nesú spoločnú zodpovednosť za ochranu a obnovu biodiverzity a prírodných ekosystémov zabezpečením riadneho vykonávania a presadzovania príslušného *acquis* EÚ v oblasti životného prostredia. Právny predpis o obnove prírody konkrétne zavádza systém národných plánov obnovy členských štátov, ktoré majú predkladať Komisii a v ktorých majú preukázať, ako dosiahnu cieľové hodnoty, ako aj systém monitorovania a podávania správ o dosiahnutom pokroku.

Stratégia biodiverzity funguje spoločne s novou stratégiou Z farmy na stôl³², so stratégiou EÚ pre lesy³³ a s novou spoločnou poľnohospodárskou politikou s cieľom podporiť a dosiahnuť prechod na plne udržateľné poľnohospodárstvo a postupy obhospodarovania lesov. Stanovujú sa v nej aj ciele v súvislosti s inváznymi nepôvodnými druhmi a uznáva sa potreba zintenzívniť vykonávanie nariadenia o invázných nepôvodných druhoch³⁴. Na dosiahnutie cieľov stratégie biodiverzity v oblasti medzinárodnej spolupráce sú právne predpisy EÚ navrhnuté tak, aby zabezpečili plnenie našich medzinárodných dohôd a riešenie problému spotreby nezákonne vyťažených produktov alebo ohrozených druhov v EÚ. Pokiaľ ide o lesy, ktoré poskytujú významné environmentálne a sociálno-ekonomické prínosy, v júli 2021 bola v rámci balíka „Fit for 55“ prijatá stratégia EÚ pre lesy do roku 2030. Jej hlavným cieľom je zabezpečiť zdravé, rozmanité a odolné lesy v EÚ. Ďalej Komisia v novembri 2021 prijala návrh nariadenia o výrobkoch, ktoré neprispievajú k odlesňovaniu³⁵. Má zaručiť, že komodity, a ktoré sa vzťahuje (hovädzí dobytok, kakao, káva, palmový olej, sója a drevo), ako aj výrobky, ktoré tieto komodity obsahujú, nemožno uvádzať na trh Únie, sprístupňovať ho na ňom, ani ich z Únie vyvážať, ak prispievajú k odlesňovaniu. Lesy sú dôležité pri zachytávaní uhlíka a úsilie o ich zachovanie je nevyhnutné pre víziu EÚ dosiahnuť do roku 2050 klimatickú neutralitu. Komisia teda koná v snahe minimalizovať podiel EÚ na odlesňovaní a degradácii lesov na celom svete, čím sa zníži aj podiel EÚ na emisiách skleníkových plynov a celkovej strate biodiverzity.

Nová stratégia EÚ v oblasti pôdy³⁶ je zameraná na degradáciu pôdy a jej vplyv na biodiverzitu. Zdôrazňuje sa v nej význam ochrany pôdy, udržateľného obhospodarovania pôdy a obnovy degradovaných pôd pre dosiahnutie neutrality degradácie pôdy do roku 2030. Pôda je obmedzeným a nesmierne krehkým zdrojom, ktorý je v EÚ vystavený čoraz väčšej degradácii.

Pokiaľ ide o prírodu, preskúmanie vykonávania environmentálnych právnych predpisov je zamerané na posúdenie dodržiavania smernice o biotopoch³⁷ a smernice o vtákoch³⁸, ako aj nariadenia o invázných nepôvodných druhoch. Konkrétne sa vykonalo posúdenie lokalít sústavy Natura 2000 (vrátane lesných a morských lokalít) v členských štátoch a toho, ako zabezpečujú priaznivý stav ochrany biotopov a druhov. Ďalej sa posúdilo, ako členské štáty udržiavajú pod kontrolou invázne nepôvodné druhy. Všetky členské štáty musia právne predpisy úplne dodržiavať, ak máme dosiahnuť cieľové hodnoty stratégie EÚ v oblasti biodiverzity do roku 2030. Sú základným pilierom európskej legislatívy o ochrane voľne žijúcich živočíchov a rastlín EÚ. V tejto súvislosti zohráva ústrednú úlohu

³¹ [COM\(2022\) 304 final.](#)

³² [COM\(2020\) 381 final.](#)

³³ [COM\(2021\) 572 final.](#)

³⁴ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1143/2014 z 22. októbra 2014 o prevencii a manažmente introdukcie a šírenia invázných nepôvodných druhov (Ú. v. EÚ L 317, 4.11.2014, s. 35 – 55).

³⁵ [COM\(2021\) 706 final.](#)

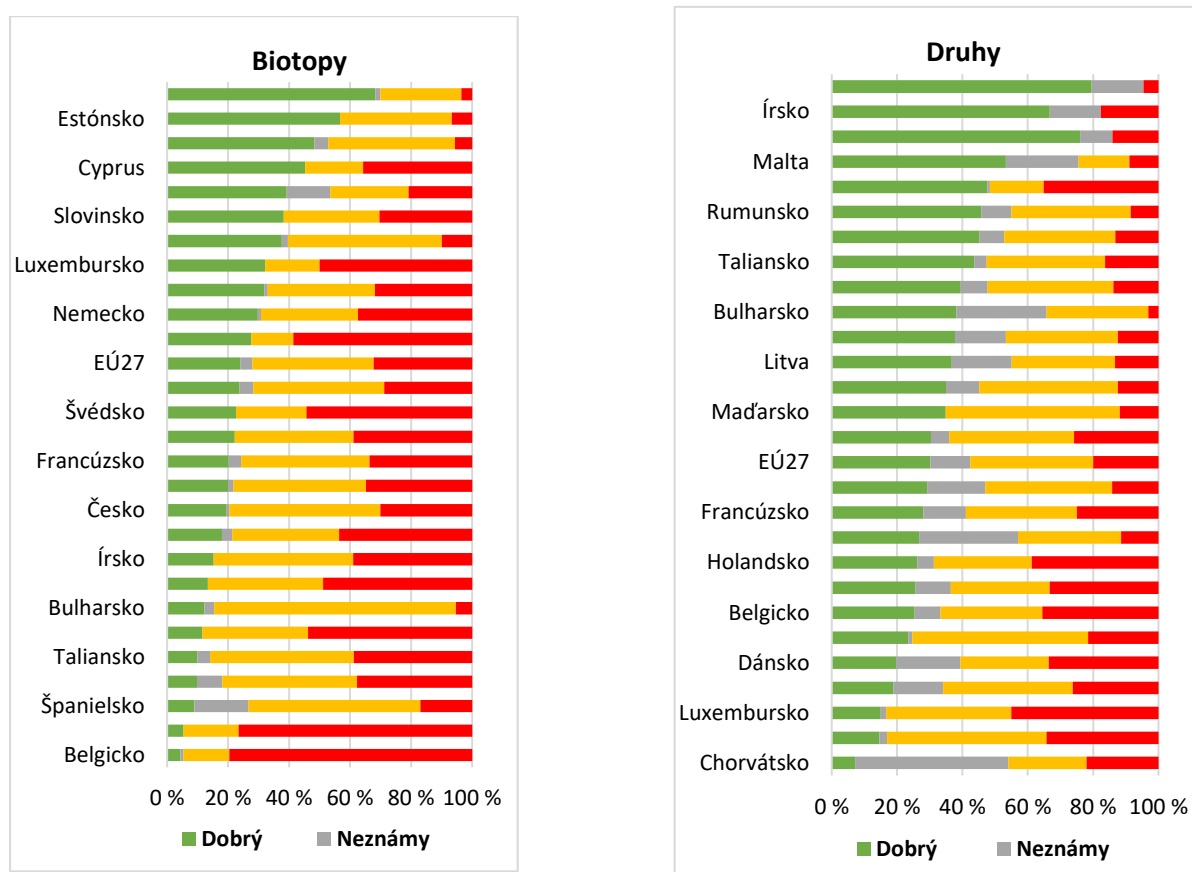
³⁶ [COM\(2021\) 699 final.](#)

³⁷ Smernica Rady 92/43/EHS z 21. mája 1992 o ochrane prirodzených biotopov a voľne žijúcich živočíchov a rastlín (Ú. v. ES L 206, 22.7.1992, s. 7 – 50).

³⁸ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/147/ES z 30. novembra 2009 o ochrane voľne žijúceho vtáctva (Ú. v. EÚ L 20, 26.1.2010, s. 7 – 25).

sústava Natura 2000³⁹, najväčšia koordinovaná sústava chránených území na svete, ktorá vychádza z uvedených smerníc. Ide o kľúčový nástroj na zabezpečenie dlhodobej ochrany a zachovania najcennejších a najohrozenejších európskych druhov a biotopov a ekosystémov, ktorých sú základom. Vzhľadom na masívny pokles biodiverzity je mimoriadne naliehavé sústavu dokončiť a účinne riadiť.

Obrázok 3: Stav ochrany biotopov a druhov chránených podľa smernice o biotopoch na úrovni členských štátov za vykazované obdobie 2013 – 2018⁴⁰

Zistenia

1. Napriek značnému úsiliu členských štátov a určitým zlepšeniam biodiverzity v EÚ naďalej klesá a vykazuje zhoršujúce sa trendy. Niektoré z biotopov po celej EÚ, ktoré sú v najhoršom stave, sú poloprírodné trávne porasty, rašeliniská, močiare a mokrade. Čistý záber pôdy sa v EÚ27 za posledné desaťročie síce znížil, ale aj tak v rokoch 2012 až 2018 predstavoval 83,8 m²/km².
2. Lesy sú pod veľkým tlakom. Z 27 % lesných oblastí EÚ chránených podľa smerníc EÚ o ochrane prírody má menej ako 15 % priaznivý stav ochrany a stúpol počet lesných biotopov so zlým stavom ochrany.
3. Hoci sú ustanovenia smernice o biotopoch a smernice o vtákoch dlhodobo zavedené a dobre známe, v niekoľkých členských štátoch naďalej chýba označenie osobitných chránených území⁴¹

³⁹ Natura 2000 zahŕňa lokality s európskym významom označené podľa smernice o biotopoch, ako aj osobitne chránené územia klasifikované podľa smernice o vtákoch.

⁴⁰ EEA [Správa č. 10/2020](#) „State of nature in the EU. Results from reporting under the nature directives 2013-2018“ (Stav prírody v EÚ. Výsledky podávania správ podľa smerníc o ochrane prírody za roky 2013 – 2018), s. 44, obr. 3.8 a s. 50, obr. 3.13.

⁴¹ Určenie osobitných chránených území je neúplné v BG, CY, IE, PT.

a vymedzenie cieľov a opatrení v oblasti ochrany⁴². Väčšina členských štátov musí urýchliť úsilie o dokončenie svojej sústavy Natura 2000, najmä v morskom prostredí.

4. Biodiverzita a ekosystémom by vo veľkej miere pomohli výrazné zlepšenia v celkovej spoločnej poľnohospodárskej politike (SPP) a nové strategické plány SPP na roky 2023 – 2027, podpora obhospodarovania poloprírodných trávnych porastov, ochrana ekosystémových služieb a úsilie o opätovné zavádzanie krajinných prvkov v oblastiach, v ktorých sa stratili.
5. Vďaka opatreniam na presadzovanie práva na úrovni EÚ sa obmedzili škodlivé vplyvy projektov v oblasti infraštruktúry a ťažby dreva a zároveň sa nimi prispelo k ochrane druhov, rozšírila sa sústava Natura 2000 a zvýšil sa počet lokalít so zavedeným plánom riadenia.
6. Hoci s úplným vykonávaním nariadenia o inváznych nepôvodných druhoch sa začalo až v roku 2019, už sa dosahujú jeho ciele, ako je ucelený rámec na riešenie inváznych nepôvodných druhov na úrovni EÚ a zvýšená informovanosť o probléme inváznych nepôvodných druhov. Výzvy však pretrvávajú, keďže väčšina členských štátov ešte nevykonala akčné plány na riešenie prioritných prienikových ciest, ktoré sa vyžadujú v článku 13 nariadenia o inváznych nepôvodných druhoch.
7. V celej EÚ sa dosiahol pokrok pri posudzovaní stavu ekosystémov a ich služieb, ako aj tlaku na ne s použitím spoločnej metodiky EÚ (mapovanie a hodnotenie ekosystémov a ich služieb, MAES) a v oblasti ekosystémového účtovníctva. Je však potrebná väčšia podpora na zlepšenie výkonnosti monitorovania biodiverzity a zabezpečenie konzistentného podávania správ, ako aj na zapojenie kritického množstva podnikateľských subjektov s cieľom preukázať výhody vyplývajúce z prírodného kapitálu EÚ a súvisiaci vplyv.

Úspešné postupy:

Estónsko patrí medzi priekopníkov v oblasti obnovy mokradí. Odborné znalosti Estónska v oblasti podpory obnovy budú v kontexte právnych predpisov o obnove prírody veľmi cenné, pričom tento príklad dokazuje, že obnovené mokrade môžu prinášať mnohé výhody a existovať bok po boku s úspešnými poľnohospodárskymi postupmi.

Taliansko uplatňuje pokročilé postupy spojené s environmentálnym účtovníctvom, prírodným kapitálom a ukazovateľom dobrých životných podmienok, ktoré v súčasnosti posilňuje podpora z Nástroja technickej podpory Komisie a z partnerského nástroja EIR Peer to Peer.

3.3. Smerom k nulovému znečisťovaniu

Kvalita ovzdušia – Priemyselné emisie a bezpečnosť (smernica Seveso) – Hluk

V akčnom pláne nulového znečisťovania ovzdušia, vody a pôdy⁴³ sa stanovuje vízia do roku 2050, a to znížiť znečisťovanie ovzdušia, vody a pôdy na úrovne, ktoré sa už nepovažujú za škodlivé pre zdravie a prírodné ekosystémy, ktoré rešpektujú medze, s ktorými sa naša planéta dokáže vyrovnáť, vďaka čomu vzniká prostredie bez toxických látok. Táto vízia sa premietla do kľúčových cieľov do roku 2030 spočívajúcich v urýchlení znižovania znečisťovania pri zdroji.

V preskúmaní vykonávania environmentálnych právnych predpisov sa skúma plnenie kľúčových povinností podľa platných⁴⁴ právnych predpisov o kvalite čistého ovzdušia⁴⁵, v ktorých sa stanovujú

⁴² ES, BE, CZ, EL, DE, IT, PL, LT, LV, MT, SK, EE nemajú správne stanovené ciele ochrany. V prípade AT, DK, FR, HU, FI, LV, NL, SI sú potrebné dodatočné opatrenia na ochranu lokalít.

⁴³ COM(2021) 400 final.

⁴⁴ Európska komisia, [Zníženie národných emisií](#).

⁴⁵ Európska komisia, 2016. [Normy kvality ovzdušia](#).

zdravotné normy pre koncentrácie emisií a národné záväzky znižovania emisií v prípade viacerých látok znečisťujúcich ovzdušie. Znečistenie ovzdušia má vážny vplyv na ľudské zdravie a životné prostredie. Miesto, kde ľudia žijú, má vplyv na riziká, ktorým sú vystavení. Znečistenie ovzdušia takisto negatívne ovplyvňuje ekosystémy, najmä v dôsledku acidifikácie, eutrofizácie a poškodzovania ozónovej vrstvy, čo vedie k strate biodiverzity a zníženiu poľnohospodárskych výnosov. Pokiaľ ide o trendy z hľadiska stratených rokov života⁴⁶ na 100 000 obyvateľov, v prípade PM_{2,5} došlo v rámci EÚ27 k zníženiu z 820 (2015) na 762 (2019) a v prípade NO₂ zo 157 (2015) na 99 (2019). V mnohých členských štátoch sú však limitné hodnoty pre tieto znečisťujúce látky neustále prekračované a Komisia ich pozorne monitoruje.

Rovnako ako v roku 2019 je preskúmanie vykonávania environmentálnych právnych predpisov zamerané na smernicu o priemyselných emisiách⁴⁷, ktorá sa vzťahuje na približne 52 000 poľnohospodársko-priemyselných zariadení v celej EÚ. Prezентujú sa v ňom nové údaje za rok 2018 a po prvýkrát zahŕňa emisie do vody, ako aj do ovzdušia: zariadenia, na ktoré sa vzťahuje smernica o priemyselných emisiách, emitujú 20 % celkových znečisťujúcich látok do ovzdušia a podobný podiel do vody⁴⁸. Odhaduje sa, že so škodami na zdraví a životnom prostredí spôsobenými znečistením ovzdušia z európskych priemyselných závodov sa v roku 2017 spájali náklady vo výške 277 až 433 miliárd EUR, pričom približne 200 zariadení je zodpovedných za polovicu škôd⁴⁹.

V preskúmaní vykonávania environmentálnych právnych predpisov z roku 2022 sa po prvýkrát uvádzajú údaje o vykonávaní smernice Seveso III⁵⁰. Cieľom smernice je riadiť nebezpečenstvá závažných havárií s prítomnosťou nebezpečných látok, najmä chemikálií, pričom prispieva k technologickému úsiliu znižovania rizika katastrof. Vzhľadom na veľmi vysokú mieru industrializácie v EÚ smernica Seveso, ktorá sa vzťahuje na približne 12 000 priemyselných závodov, pomohla znížiť frekvenciu závažných havárií. Smernica sa všeobecne považuje za referenčný štandard politiky v oblasti priemyselných havárií a v mnohých krajinách sveta slúži ako legislatívny vzor.

Environmentálny hluk je po znečistení ovzdušia druhou hlavnou príčinou predčasných úmrtí a vedie k 48 000 novým prípadom srdcových chorôb v EÚ27 ročne⁵¹. Cieľom smernice o hluku⁵² je chrániť ľudské zdravie tým, že sa od členských štátov vyžaduje, aby hodnotili hladiny hluku, v snahe umožniť orgánom a verejnosti zvoliť najlepšie riešenia stanovené v povinných akčných plánoch.

⁴⁶ Európska environmentálna agentúra 2022; [Air Quality in Europe – 2021 Report \(Kvalita ovzdušia v Európe – správa za rok 2021\)](#).

⁴⁷ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2010/75/EÚ z 24. novembra 2010 o priemyselných emisiách (integrovaná prevencia a kontrola znečisťovania životného prostredia), Ú. v. EÚ L 334, 17.12.2010, s. 17 – 119. Smernica o priemyselných emisiách sa reviduje v záujme zvýšenia jej účinnosti.

⁴⁸ Európska komisia, 2020 [Hodnotenie smernice o priemyselných emisiách](#), s.5.

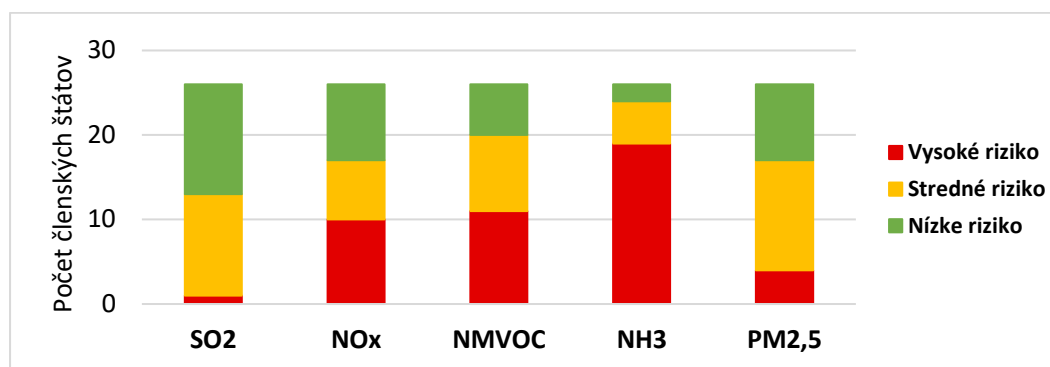
⁴⁹ Európska environmentálna agentúra, 2021, [Costs of air pollution from European industrial facilities 2008–2017](#) (Náklady vyplývajúce zo znečistenia ovzdušia z európskych priemyselných zariadení 2008 – 2017), tabuľka 1 na s. 15, s. 16.

⁵⁰ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2012/18/EÚ zo 4. júla 2012 o kontrole nebezpečenstiev závažných havárií s prítomnosťou nebezpečných látok, ktorou sa mení a dopĺňa a následne zrušuje smernica Rady 96/82/ES, Ú. v. EÚ L 197, 24.7.2012, s. 1 – 37.1.

⁵¹ [Európska environmentálna agentúra](#), 2020.

⁵² Smernica 2002/49/ES Európskeho parlamentu a Rady z 25. júna 2002, ktorá sa týka posudzovania a riadenia environmentálneho hluku – Vyhlásenie Komisie v Zmierovacom výbore o smernici, ktorá sa týka posudzovania a riadenia environmentálneho hluku (Ú. v. ES L 189, 18.7.2002, s. 12 – 25).

Obrázok 4: Posúdenie rizika v súvislosti so záväzkami týkajúcimi sa zníženia emisií na roky 2020 – 2029⁵³

Zistenia

1. Napriek zlepšeniam predstavuje znečistenie ovzdušia pre Európanov z hľadiska zdravia stále veľký problém. V prípadoch pretrvávajúceho prekročovania limitov Komisia dôsledne pristupuje k začatiu konaní o nesplnení povinnosti v súvislosti s kľúčovými znečisťujúcimi látkami, ako sú tuhé častice a oxid dusičitý⁵⁴. V niektorých z týchto prípadov už Súdny dvor Európskej únie vydal rozsudky, preto je ešte naliehavejšie prijať nápravné opatrenia⁵⁵.
2. Členské štáty musia systematicky a konzistentne plniť požiadavky na monitorovanie kvality ovzdušia s cieľom získať lepšie podklady pre politiky v oblasti čistého ovzdušia a biodiverzity na úrovni EÚ a na vnútroštátnej úrovni. Proti dvom členským štátom sa vedú konania o nesplnení povinnosti zamerané na nedostatky v monitorovacích sieťach⁵⁶.
3. Vyžaduje sa ďalšie úsilie na splnenie záväzkov týkajúcich sa znížovania emisií amoniaku (NH₃) z poľnohospodárstva, jednej z piatich znečisťujúcich látok, na ktoré sa vzťahuje smernica o národných záväzkoch znížovania emisií. Z preskúmania projekcií emisií na rok 2022⁵⁷ vyplýva, že vo viac ako 70 % členských štátov existuje vysoké riziko nedodržania záväzkov v oblasti znížovania emisií amoniaku na roky 2020 – 2029⁵⁸ a na obdobie po roku 2030⁵⁹. Dosiahnutie súladu si vyžaduje opatrenia, ako je zavedenie nízkoemisných poľnohospodárskych techník, a to aj pri riadení chovu hospodárskych zvierat, používaní hnoja a hnojív.
4. V prípade približne polovice členských štátov⁶⁰ takisto hrozí vysoké riziko nedodržania záväzkov znížovania emisií oxidov dusíka (NO_x), tuhých častíc s veľkosťou 2,5 μm (PM_{2,5}) a nemetánových prchavých organických zlúčenín (NMVOC) do roku 2030.
5. Jeden členský štát ešte nepredložil svoj národný program riadenia znečisťovania ovzdušia⁶¹.

⁵³ Ricardo Energy & Environment, 2022, [Review of National Air Pollutant Projections and Assessment of National Air Pollution Control Programmes](#) (Preskúmanie národných projekcií týkajúcich sa látok znečisťujúcich ovzdušie a posúdenie národných programov riadenia znečisťovania ovzdušia), 2022, s. 80, obr. 4-1.

⁵⁴ Konanie v súvislosti s tuhými časticami 10 (PM₁₀) prebieha v prípade BG, CZ, EL, ES, FR, HR, HU, IT, PL, RO, SI, SK, SE. V prípade tuhých častíc 2,5 (PM_{2,5}) – HR a IT. Pokiaľ ide o oxid dusičitý (NO₂), konanie prebieha v prípade AT, BE, CZ, DE, EL, ES, FR, HU, IT, LU, PL, PT, RO.

⁵⁵ BG, PL, HU, RO, IT, FR v súvislosti s tuhými časticami a FR a DE v súvislosti s NO₂.

⁵⁶ RO, SK.

⁵⁷ Ricardo Energy & Environment, 2022, [Review of National Air Pollutant Projections and Assessment of National Air Pollution Control Programmes](#) (Preskúmanie národných projekcií týkajúcich sa látok znečisťujúcich ovzdušie a posúdenie národných programov riadenia znečisťovania ovzdušia), s. 85 – 86. Poznámka: Uvedené preskúmanie sa týka len 26 členských štátov, keďže Rumunsko ešte nepredložilo svoj národný program riadenia znečisťovania ovzdušia.

⁵⁸ AT, BG, CZ, DE, DK, EE, EL, FI, FR, HU, IE, IT, LU, LV, MT, NL, PL, PT, SE.

⁵⁹ AT, BG, CZ, DK, EE, EL, FR, HU, IE, IT, LT, LU, LV, MT, NL, PL, PT, SE, SI.

⁶⁰ 14 členských štátov, pokiaľ ide o nemetánové prchavé organické zlúčeniny (NMVOC); 13 členských štátov, pokiaľ ide o tuhé častice 2,5 (PM_{2,5}); 12 členských štátov, pokiaľ ide o oxidy dusíka (NO_x).

⁶¹ RO.

6. *Transpozícia požiadaviek uplatniteľných na priemyselné zariadenia sa oneskoruje. Komisia začala konanie o nesplnení povinnosti proti niekoľkým členským štátom z dôvodu nesprávnej transpozície smernice o priemyselných emisiách⁶² a smernice Seveso III⁶³.*
7. *Došlo k zlepšeniu pri prijímaní máp a akčných plánov podľa smernice o hluku, vo viacerých členských štátoch však tieto mapy a akčné plány stále chýbajú⁶⁴, na základe čoho sa začali konania o nesplnení povinnosti, pričom niektoré z nich boli postúpené Súdnemu dvoru Európskej únie⁶⁵.*

Úspešné postupy

V **Taliansku** sa rozbehol integrovaný projekt programu LIFE s názvom PREPAIR (*Po Regions Engaged to policies of AIR*, pádske regióny podieľajúce sa na politikách v oblasti ovzdušia)⁶⁶, pokrývajúci Pádsku nížinu s regiónmi a mestami, ktoré majú najväčší vplyv na kvalitu ovzdušia v tomto povodí s presahom do Slovinska. Trvá sedem rokov (2017 – 2024) a zahŕňa opatrenia týkajúce sa spaľovania biomasy, energetickej účinnosti, dopravy a poľnohospodárstva – v súlade s dohodou o povodí Pádu z roku 2017 a s plánmi pre kvalitu ovzdušia. Špecifickým cieľom je vytvoriť v najvýznamnejších mestách Pádskej nížiny sieť stanovišť pre bicykle a rozvíjať súvisiacu infraštruktúru.

V **Maďarsku** má integrovaný projekt programu LIFE – LIFE-IP-HUNGAIKY⁶⁷ – za cieľ dekarbonizovať do roku 2030 elektrárňu Mátra, v ktorej sa spaľuje hnedé uhlie, s využitím podpory z Fondu na spravodlivú transformáciu prostredníctvom politiky súdržnosti, ako aj z Nástroja na prepájanie Európy a modernizačného fondu. Dekarbonizácia elektrárne Mátra je takisto opatrením v rámci maďarského akčného plánu na ochranu klímy a životného prostredia na rok 2020.

Česko zaviedlo schému na nahradenie zastaraných a nevhodných miestnych zdrojov vykurovania v domácnostiach (*Kotlíkové dotace*), ktorá je podporovaná z finančných prostriedkov EÚ. V rámci tejto schémy sa do roku 2020 podporilo nahradenie 100 000 kotlov, čo viedlo k úsporám emisií PM_{2,5} na úrovni 2,7 kT a úsporám spotreby energie. Čerpanie dotácie možno kombinovať s ďalšími národnými grantmi na zvýšenie energetickej hospodárnosti budov (*Nová zelená úsporám*).

Kvalita vody a vodné hospodárstvo

Ochrana vodných zdrojov a závislých ekosystémov, ako aj dostupnosť čistej vody sú základom ľudskej existencie, hospodárstva (voda poháňa všetky hospodárske odvetvia) a udržateľného rozvoja, ako aj nášho životného prostredia. Riadne vykonávanie platných pravidiel je nevyhnutné v záujme kvality života a blahobytu ľudí. Má takisto veľký potenciál z hľadiska hospodárskeho rastu a tvorby pracovných miest.

Preto je politika EÚ v oblasti vodného hospodárstva jednou z priorít stanovených v Európskej zelenej dohode⁶⁸. Na tento účel Komisia úzko spolupracuje s členskými štátmi s cieľom pomôcť dosiahnuť ciele zachovania, ochrany a zlepšovania kvality našich vodných zdrojov.

⁶² AT, BG, CZ, DE, EL, IE, HR, SI, SK.

⁶³ AT, BG, CZ, DE, EE, FI, FR, HR, HU, IE, LT, LV, MT, PL, SI, SK.

⁶⁴ CY, CZ, DE, EL, ES, FR, IT, PT, PL, SK.

⁶⁵ Dosiaľ boli vydané dva rozsudky vzťahujúce sa na SK a PT.

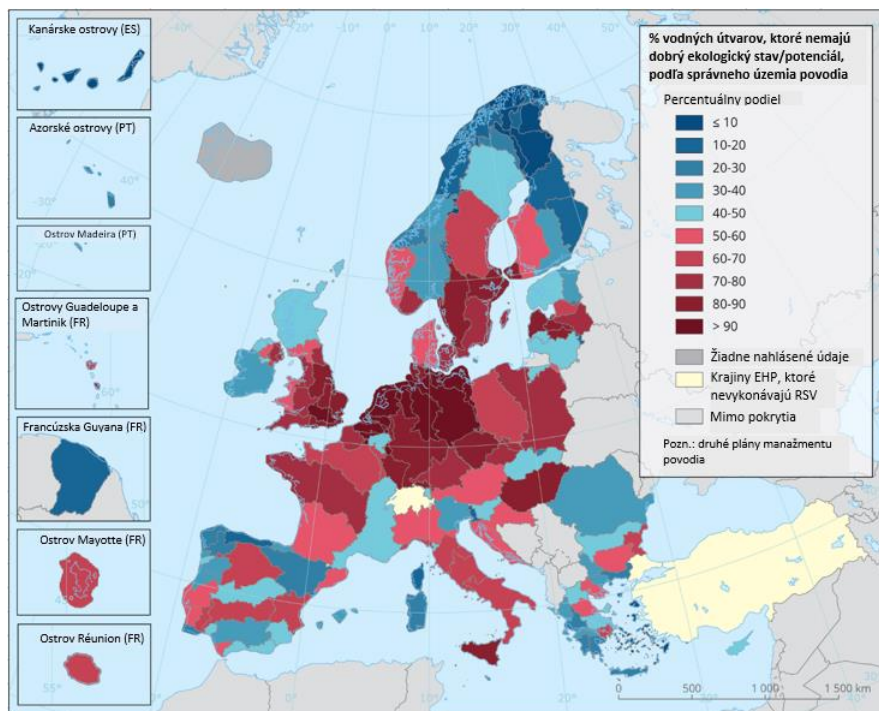
⁶⁶ LIFE [PREPAIR](#).

⁶⁷ LIFE [HUNGAIKY](#).

⁶⁸ V septembri 2021 Komisia začala misiu EÚ zameranú na obnovu našich oceánov a vôd do roku 2030 ako spôsob dosiahnutia cieľov Európskej zelenej dohody týkajúcich sa morských a sladkých vôd, ako je ochrana 30 % morskej oblasti EÚ a obnova morských ekosystémov a 25 000 km voľne tečúcich riek.

Hlavnými nástrojmi sú rámcová smernica o vode⁶⁹ a súvisiace smernice, smernica o povodniach⁷⁰, smernica o pitnej vode⁷¹, smernica o vode určenej na kúpanie⁷², smernica o dusičnanoch⁷³, smernica o čistení komunálnych odpadových vôd⁷⁴ a rámcová smernica o morskej stratégii⁷⁵. Z rôznych doteraz vykonaných kontrol vhodnosti vyplýva, že smernice o vode sú vo všeobecnosti vhodné na svoj účel, ale vyžadujú si lepšie celkové vykonávanie.

Obrázok 5: Podiel útvarov povrchových vôd (riek, jazier, brakických a pobrežných vôd) v horšom ako dobrom ekologickom stave podľa správneho územia povodia⁷⁶

Zistenia

1. *Plnenie cieľov rámcovej smernice o vode pokračuje, ale možno konštatovať – hoci ešte nie je dokončené posúdenie tretích plánov manažmentu povodia –, že pokrok smerom k dosiahnutiu dobrého stavu vodných útvarov je vo všeobecnosti pomalý, a to napriek tomu, že sa blíži konečný termín v roku 2027. Príčinou je kombinácia rôznych faktorov: nestanovenie referenčných podmienok na charakterizáciu vodných útvarov a neúplné posúdenie tlakov, nedostatky pri monitorovaní vody, ktoré spôsobujú, že stav vodných útvarov nie je známy, nesprávne*

⁶⁹ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2000/60/ES z 23. októbra 2000, ktorou sa stanovuje rámec pôsobnosti pre opatrenia Spoločenstva v oblasti vodného hospodárstva, Ú. v. ES L 327, 22.12.2000, s. 1 – 73.

⁷⁰ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2007/60/ES z 23. októbra 2007 o hodnotení a manažmente povodňových rizík (Ú. v. EÚ L 288, 6.11.2007, s. 27 – 34).

⁷¹ Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2020/2184 zo 16. decembra 2020 o kvalite vody určenej na ľudskú spotrebu (Ú. v. EÚ L 435, 23.12.2020, s. 1 – 62).

⁷² Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2006/7/ES z 15. februára 2006 o riadení kvality vody určenej na kúpanie, ktorou sa zrušuje smernica 76/160/EHS (Ú. v. EÚ L 64, 4.3.2006, s. 37 – 51).

⁷³ Smernica Rady 91/676/EHS z 12. decembra 1991 o ochrane vôd pred znečistením dusičnanmi z poľnohospodárskych zdrojov (Ú. v. ES L 375, 31.12.1991, s. 1 – 8).

⁷⁴ Smernica Rady 91/271/EHS z 21. mája 1991 o čistení komunálnych odpadových vôd (Ú. v. ES L 135, 30.5.1991, s. 40 – 52). Komisia predložila návrh na ďalšiu modernizáciu tejto smernice z roku 1991 s cieľom zlepšiť prevenciu znečisťovania, efektívnosť využívania zdrojov a energetickú neutralitu v celom odvetví.

⁷⁵ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2008/56/ES zo 17. júna 2008, ktorou sa ustanovuje rámec pre činnosť Spoločenstva v oblasti morskej environmentálnej politiky (rámcová smernica o morskej stratégii) (Ú. v. EÚ L 164, 25.6.2008, s. 19 – 40).

⁷⁶ Európska environmentálna agentúra, [2021](#).

vykonávanie posúdení vplyvu činností na vodné útvary a uplatňovanie výnimiek, ktoré nie sú dostatočne odôvodnené.

2. V správach o jednotlivých krajinách sa uvádzajú najnovšie informácie o percentuálnom podiele vodných útvarov, ktoré nedosahujú dobrý ekologický a chemický stav, o odbere vody podľa sektora, ako aj o indexe využívania vody⁷⁷. Sú nevyhnutné zvýšené investície, aby bolo možné dosiahnuť tieto ciele a naďalej podporovať toto úsilie o vykonávanie finančnými prostriedkami EÚ, najmä prostredníctvom politiky súdržnosti, Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a programu Horizont Európa.
3. Komisia sa s dotknutými členskými štátmi podelila o svoje zistenia⁷⁸ vychádzajúce z druhých plánov manažmentu povodia a očakáva, že sa nedostatky vyriešia pri predkladaní tretej série týchto plánov. Komisia zároveň overuje, ako sa vnútroštátnymi systémami (napr. povolenia a inšpekcie) zabezpečuje, aby každý členský štát v praxi správne uplatňoval rámcovú smernicu o vode, pokiaľ ide o odber vody, bodový zdroj a difúzne znečistenie. Členské štáty mali Komisii predložiť svoje plány manažmentu povodia a plány manažmentu povodňového rizika do 22. marca 2022. Komisia je znepokojená tým, že mnohé členské štáty si ešte nesplnili zákonné oznamovacie povinnosti⁷⁹, a je pripravená podľa potreby konať v súvislosti so zisteniami nesúladu.
4. Vykonávanie smernice o pitnej vode z roku 1998 je v celej EÚ dobré. V niekoľkých krajinách však existuje dôvod na obavy⁸⁰. Do 12. januára 2023 musia všetky členské štáty transponovať prepracované znenie smernice, aby dosiahli súlad s revidovanými štandardmi kvality, a Komisia poskytuje podporu s cieľom zabezpečiť včasnú a správnu transpozíciu nových pravidiel.
5. Pokiaľ ide o smernicu o vode určenej na kúpanie, celkovo sa v rámci EÚ vo veľkej miere dosahuje výborná alebo dobrá výkonnosť. Medzi členskými štátmi však existujú určité rozdiely⁸¹.
6. V mnohých prípadoch je vykonávanie v praxi veľmi pomalé aj napriek niekedy dobre vymedzeným a konkrétnym povinnostiam, napríklad v smernici o dusičnanoch a smernici o čistení komunálnych odpadových vôd. Dôvodom sú nedostatky v plánovaní a organizácii, ako aj nedostatočné financovanie a určovanie priorít, a to napriek podpornému prístupu Komisie (napríklad vo forme zaistenia značných finančných prostriedkov EÚ). Priorizácia týchto otázok na vnútroštátnej úrovni prichádza neskoro, niekedy až po druhom rozsudku Súdneho dvora Európskej únie.
7. Mnohé členské štáty majú problémy s vykonávaním smernice o dusičnanoch a mali by zintenzívniť svoje úsilie o ďalšie zníženie znečisťovania podzemných vôd dusičnanmi z poľnohospodárstva a o zníženie eutrofizácie určením všetkých pásem, ktorým hrozí znečistenie dusičnanmi, a zahrnutím vhodných opatrení do svojich akčných plánov⁸².
8. Napriek určitému pokroku zber a čistenie komunálnych odpadových vôd v mnohých členských štátoch stále nefungujú tak, ako by mali, a preto väčšina z týchto štátov naďalej čelí konaniu o nesplnení povinnosti⁸³ a niektorým boli uložené finančné sankcie⁸⁴. Pokrok závisí od toho, ako si členské štáty stanovujú priority, pokiaľ ide o investície do systémov na zber odpadových vôd a do čistiarní odpadových vôd, a to aj prostredníctvom efektívneho využívania finančných prostriedkov v rámci politiky súdržnosti, ak sú k dispozícii, a z úverov Európskej investičnej banky.
9. Pokrok z hľadiska rámcovej smernice o morskej stratégii sa v správach o jednotlivých krajinách uvádza v kapitole o biodiverzite, keďže má význam pre ochranu morského prostredia. Komisia

⁷⁷ Priemer EÚ je 8,39, čo je pod 20 % prahom nedostatku vody, ale v niekoľkých členských štátoch ako CY, EL, ES, CZ a MT vyvoláva situácia väčšie obavy.

⁷⁸ Pilotné projekty EÚ v oblasti vykonávania rámcovej smernice 2000/60/ES o vode týkajúce sa nedostatkov zistených v posúdení 2. plánov manažmentu povodia, ktoré vypracovala Komisia: AT, BG, CY, CZ, DK, EE, EL, FR, HR, HU, IE, IT, LT, LU, LV, MT, PL, PT, RO, SE, SI, SK.

⁷⁹ https://ec.europa.eu/environment/water/participation/map_mc/map.htm;
https://ec.europa.eu/environment/water/flood_risk/implem.htm.

⁸⁰ FR, HU, IR a IT.

⁸¹ Prebieha hodnotenie tejto smernice a Komisia plánuje predložiť celkové posúdenie jej fungovania v roku 2023.

⁸² Postup v prípade nesplnenia povinnosti prebieha proti: BE, DE, ES, IT.

⁸³ V súčasnosti prebiehajú postupy v prípade nesplnenia povinnosti z dôvodu nesprávneho uplatňovania smernice o čistení komunálnych odpadových vôd proti 19 členským štátom: BG, BE, CY, FR, GR, HU, IR, IT, LV, LT, MT, PL, PT, RO, SK, CZ, SI, SE a ES.

⁸⁴ GR, IT a ES v súčasnosti platia pokuty v súvislosti so smernicou o čistení komunálnych odpadových vôd.

preskúmala pokrok v posudzovaní stavu morských vôd EÚ a v regionálnej spolupráci medzi členskými štátmi s rovnakým morským subregiónom s cieľom riešiť prevažujúce tlaky.

Úspešné postupy

Počas povodní, ktoré zasiahli Belgicko a Nemecko v júli 2021, sa ako účinný ukázal prístup **Holandska** k manažmentu povodňových rizík (obnova riečisk a nívnych panví Rýna a Másy všade, kde je to možné).

Portugalsko nedávno schválilo politiku na výrobu regenerovanej vody, ktorá sa má používať na viaceré úžitkové účely.

Švédsko s cieľom zlepšiť vodné prostredie poskytuje granty na investície, ktorými sa minimalizuje objem mikroplastov a iných nových znečisťujúcich látok (farmaceutík) hromadiacich sa prostredníctvom zrážkovej vody.

Chemikálie

Cieľom právnych predpisov EÚ o chemikáliách⁸⁵ je zabezpečiť, aby sa chemické látky vyrábali a používali spôsobom, pri ktorom sa minimalizujú akékoľvek významné nepriaznivé účinky na ľudské zdravie a životné prostredie. Okrem toho podnikom, ktoré pôsobia na vnútornom trhu, poskytujú stabilitu a predvídateľnosť. Navyše v rámci cieľa EÚ dosiahnuť nulové znečisťovanie, ktorý je súčasťou Európskej zelenej dohody, Európska komisia 14. októbra 2020 uverejnila stratégiu *Chemikálie – stratégia udržateľnosti/Na ceste k životnému prostrediu bez toxických látok*⁸⁶, ktorej cieľom je zvýšiť ochranu občanov a životného prostredia a podporiť inovácie v oblasti bezpečných a udržateľných chemikálií.

Prechod na nízkouhlíkové obehové hospodárstvo poskytuje vynikajúce príležitosti na posilnenie bezpečnej a environmentálne udržateľnej chémie. Inovácia by sa mala zameriavať na výrobky, ktoré sú „bezpečné už v štádiu návrhu“, kompatibilné s cyklami čistých materiálov a pri ktorých sa používa menej chemikálií, ako aj menej škodlivé chemikálie. V obehovom hospodárstve sa materiály môžu používať na účely, ktoré sú veľmi odlišné od pôvodného účelu, v súvislosti s ktorým boli posúdené z hľadiska rizík. Preto je zrejماً potreba zamerať sa na kvalitu čistých materiálov, ktorá je predpokladom na dosiahnutie ambiciózných kvantitatívnych cieľov recyklácie⁸⁷.

Koordinované projekty presadzovania práva⁸⁸ vykonávané v rámci fóra na výmenu informácií o presadzovaní právnych predpisov však ukázali, že by sa mohlo urobiť viac na zefektívnenie presadzovania právnych predpisov, najmä pokiaľ ide o registračné povinnosti a karty bezpečnostných údajov, pri ktorých existuje pomerne vysoká miera nesúladu s pravidlami. Agentúra ECHA sa snaží túto situáciu napraviť systematickým preverovaním registrácií a medzitým sa aktualizovalo nariadenie REACH s cieľom objasniť, kedy musia registrujúci informovať agentúru ECHA o prípadných relevantných zmenách. Najnovší projekt týkajúci sa online predaja⁸⁹ odhalil významný stupeň nesúladu výrobkov predávaných online s pravidlami. Vzhľadom na závery zo správ uvedených ďalej

⁸⁵ REACH: Ú. v. EÚ L 396, 30.12.2006, s. 1 nariadenie CLP: Ú. v. EÚ L 252, 31.12.2006, s. 1.

⁸⁶ [COM\(2020\) 667 final](#).

⁸⁷ Správa Vedeckého výboru agentúry [Chemicals for a sustainable future](#) (Chemikálie pre udržateľnú budúcnosť), strana 14.

⁸⁸ ECHA na základe projektov [REF-1](#), [REF-2](#), [REF-3](#) a [REF 4](#).

⁸⁹ Domáca stránka ECHA v rámci FORUM [REF 8 \(2021\)](#).

Komisia skúma aj uskutočniteľnosť vytvorenia európskeho audítorského útvaru s cieľom zabezpečiť väčšiu homogénnosť presadzovania predpisov medzi členskými štátmi.

V správach o preskúmaní vykonávania environmentálnych právnych predpisov sa po prvýkrát skúma stav vykonávania nariadenia o registrácii, hodnotení, autorizácii a obmedzovaní chemikálií (REACH)⁹⁰ a nariadenia o klasifikácii, označovaní a balení (CLP)⁹¹. Východiskom je posúdenie Komisie⁹² týkajúce sa správ vypracovaných vnútroštátnymi orgánmi podľa článku 117 ods. 1 nariadenia REACH a článku 46 ods. 2 nariadenia CLP. V auguste 2021 Komisia uverejnila merateľné posúdenie presadzovania⁹³ týchto dvoch hlavných nariadení EÚ o chemikáliách s použitím súboru ukazovateľov týkajúcich sa rôznych aspektov presadzovania.

Zistenia

1. *Presadzovanie nariadení REACH a CLP sa v porovnaní s rokmi 2010 – 2012 zlepšilo. Zaznamenané úrovne súladu s pravidlami sa zdajú v priebehu času pomerne stabilné, zatiaľ čo orgány presadzovania práva sa zdajú účinnejšie pri odhaľovaní nevyhovujúcich výrobkov/spoločností nedodržiavajúcich predpisy, ako aj nevyhovujúcich výrobkov uvádzaných na trh EÚ. Znížil sa najmä počet odvolaní a zrušených rozhodnutí podľa nariadenia CLP, zvýšil sa pomer medzi sankciami a nákladmi na dodržiavanie predpisov, v EÚ bolo vyškolených viac inšpektorov a fórum na výmenu informácií o presadzovaní právnych predpisov o chemikáliách zvýšilo počet svojich výstupov.*
2. *Približne 70 % kontrol podľa nariadenia REACH vedie k vykonávacím opatreniam. Najčastejšie používaným vykonávacím opatrením je písomné poradenstvo (11 %), po ktorom nasledujú administratívne opatrenia (4 %) a ústne poradenstvo (2 %). Deväť krajín vykonalo následné opatrenia v súvislosti s hodnotením počas vykazovaného obdobia⁹⁴.*
3. *Najdôležitejším typom používaných sankcií sú pokuty a v menšej miere postúpenie prokuratúre v prípade porušenia tak nariadenia REACH, ako aj nariadenia CLP. K sankcii v podobe pozastavenia alebo zrušenia obchodnej licencie sa pristupuje len zriedka. Situácia sa v jednotlivých krajinách značne líši. Napríklad takmer v trom štvrtinám postúpení štátnej prokuratúre v prípade porušenia nariadenia REACH počas vykazovaného obdobia došlo len v dvoch členských štátoch (v Nemecku a vo Švédsku).*
4. *Väčšina krajín vypracovala a aspoň čiastočne implementovala stratégiu presadzovania nariadenia REACH aj nariadenia CLP. Len štyri krajiny – Chorvátsko, Lotyšsko, Poľsko a Belgicko – zatiaľ nemajú vypracovanú stratégiu pre nariadenie REACH. Chorvátsko, Lotyšsko, Poľsko a Malta neimplementovali stratégiu presadzovania nariadenia CLP.*

Úspešné postupy

⁹⁰ Nariadenie Komisie (EÚ) 2020/878 z 18. júna 2020, ktorým sa mení príloha II k nariadeniu Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1907/2006 o registrácii, hodnotení, autorizácii a obmedzovaní chemikálií (REACH) (Ú. v. EÚ L 203, 26.6.2020, s. 28 – 58).

⁹¹ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1272/2008 zo 16. decembra 2008 o klasifikácii, označovaní a balení látok a zmesí, o zmene, doplnení a zrušení smerníc 67/548/EHS a 1999/45/ES a o zmene a doplnení nariadenia (ES) č. 1907/2006 (Ú. v. EÚ L 353, 31.12.2008, s. 1 – 1355).

⁹² Európska komisia, záverečná správa o uplatňovaní nariadení REACH a CLP, Final report_REACH-CLPMSreporting_2020.pdf (europa.eu)

⁹³ [Európska komisia, REACH and CLP enforcement: EU level enforcement indicators \(Presadzovanie nariadení REACH a CLP: Ukazovatele presadzovania na úrovni EÚ\).](#)

⁹⁴ BE, DE, ES, FI, GR, IR, IT, NL a SE.

V **severských krajinách** (Dánsko, Fínsko, Island, Nórsko a Švédsko, ako aj Faerské ostrovy, Grónsko a Alandy) sa každoročne stretáva Severská pracovná skupina pre chemikálie, životné prostredie a zdravie, ktorá diskutuje o presadzovaní právnych predpisov o chemikáliách, má program výmeny inšpektorov a realizuje spoločné projekty presadzovania práva medzi severskými krajinami.

Nemecko, Rakúsko a Švajčiarsko rozvíjajú v oblasti online obchodu spoluprácu s platformou *International Nano Authorities Dialogue* (Medzinárodný dialóg medzi orgánmi v oblasti nanotechnológií), ktorá združuje **nemecké, lichtenštajnské, luxemburské, rakúske a švajčiarske** orgány pôsobiace v oblasti životného prostredia, zdravia a bezpečnosti, ako aj rôzne zainteresované strany (mimovládne organizácie, združenia, spoločnosti) na účely neformálnej výmeny poznatkov a skúseností v oblasti bezpečného a udržateľného využívania nanotechnológií.

Grécko a Cyprus pracujú na spoločnom projekte programu LIFE „*Chemicals Regulations Enforcement & Inspections – CHEREE*“ (Presadzovanie pravidiel a inšpekcie v oblasti právnych predpisov o chemikáliách), ktorého cieľom je zvýšiť efektívnosť presadzovania nariadenia REACH prostredníctvom spoločného protokolu inšpekcií, spoločných návštev a pilotných akcií a zriadením „elektronického centra pre inšpektorov“ a „nástroja elektronického vzdelávania v oblasti nariadenia REACH“ na výmenu poznatkov a skúseností medzi inšpektormi a príslušnými orgánmi.

3.4. Opatrenia v oblasti klímy

V súlade s Parížskou dohodou⁹⁵ a v rámci Európskej zelenej dohody sa v európskom právnom predpise v oblasti klímy na rok 2021⁹⁶ stanovuje cieľ EÚ dosiahnuť do roku 2050 klimatickú neutralitu a znížiť čisté emisie skleníkových plynov do roku 2030 aspoň o 55 % v porovnaní s rokom 1990. Uvedený právny predpis takisto obmedzuje príspevok, ktorým môže odstraňovanie uhlíka prispieť k zníženiu emisií v roku 2030, aby sa zabezpečilo dostatočné úsilie o zmiernenie zmeny klímy.

Od preskúmania vykonávania environmentálnych právnych predpisov z roku 2019 boli prijaté sektorové právne predpisy v oblasti klímy s cieľom podnietiť znižovanie emisií z dopravy, námorného odvetvia a emisií fluórovaných skleníkových plynov používaných vo výrobkoch. V oblasti cestnej dopravy sa v súčasných právnych predpisoch EÚ vyžaduje, aby sa do roku 2020 znížila intenzita skleníkových plynov z palív pre vozidlá o 6 % v porovnaní s rokom 2010, a stanovujú sa v nich emisné normy skleníkových plynov, ktoré sa majú dodržiavať pri rôznych kategóriách vozidiel. Vďaka súčasnému nariadeniu o fluórovaných skleníkových plynach⁹⁷ sa emisie týchto plynov v EÚ do roku 2030 znížia o dve tretiny v porovnaní s úrovňami z roku 2014. Od roku 2021 sú do úsilia EÚ o zníženie emisií zahrnuté emisie a odstraňovanie skleníkových plynov z využívania pôdy, zo zmien vo využívaní pôdy a z lesného hospodárstva (LULUCF).

Politika EÚ v oblasti adaptácie je ústredným prvkom Európskej zelenej dohody. Od roku 2021 sú členské štáty povinné podávať správy o svojich vnútroštátnych politikách v oblasti adaptácie. V európskom právnom predpise v oblasti klímy sa adaptácia uznáva ako kľúčový prvok dlhodobej globálnej reakcie na zmenu klímy. Od členských štátov a EÚ sa v ňom vyžaduje, aby posilnili svoje adaptačné opatrenia a zaviedli požiadavku na vykonávanie vnútroštátnych stratégií a pravidelného

⁹⁵ [Anglické znenie Parížskej dohody \(unfccc.int\)](https://unfccc.int/).

⁹⁶ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1119 z 30. júna 2021, ktorým sa stanovuje rámec na dosiahnutie klimatickej neutrality a menia nariadenia (ES) č. 401/2009 a (EÚ) 2018/1999 (európsky právny predpis v oblasti klímy) (Ú. v. EÚ L 243, 9.7.2021, s. 1–17).

⁹⁷ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 517/2014 zo 16. apríla 2014 o fluórovaných skleníkových plynach, ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 842/2006 (Ú. v. EÚ L 150, 20.5.2014, s. 195 – 230).

posudzovania pokroku, ktoré má byť súčasťou celkovej správy EÚ, pokiaľ ide o opatrenia v oblasti klímy a energetiky. Vo februári 2021 sa v aktualizovanej stratégii EÚ pre adaptáciu na zmenu klímy⁹⁸ stanovilo, ako sa EÚ môže prispôsobiť neodvratným vplyvom zmeny klímy a stať sa odolnou voči zmene klímy do roku 2050.

V tomto preskúmaní vykonávania environmentálnych právnych predpisov sa skúmajú vnútroštátne politiky a stratégie v oblasti klímy, najmä národné energetické a klimatické plány a stratégie adaptácie. Ďalej sú jeho predmetom emisie mimo systému obchodovania s emisiami (ETS), v ktorom majú členské štáty záväzné vnútroštátne ciele v rámci právnych predpisov o spoločnom úsilí⁹⁹. Nasleduje preskúmanie vývoja v kľúčových odvetviach, najmä v cestnej doprave, stavebníctve a v oblasti využívania pôdy, zmien vo využívaní pôdy a lesného hospodárstva. Uvádza sa, na čo jednotlivé členské štáty použili príjmy z aukcií v rámci systému ETS. Prvýkrát sa prezentujú prioritné opatrenia podľa jednotlivých krajín.

Zistenia

1. *Úroveň vykonávania únijných právnych predpisov v oblasti klímy je v celej EÚ celkovo dobrá.*
2. *V roku 2020 sa domáce emisie skleníkových plynov v EÚ27 vrátane emisií z medzinárodnej leteckej dopravy znížili o 31 % v porovnaní s úrovňami v roku 1990 a dosiahli najnižšiu úroveň za 30 rokov. Po započítaní emisií a ich odstraňovania v rámci sektora LULUCF je výsledkom čisté zníženie emisií o 34 %. EÚ tak výrazne prekonala svoj cieľ podľa Rámcového dohovoru OSN o zmene klímy (UNFCCC) znížiť emisie skleníkových plynov do roku 2020 o 20 % v porovnaní s rokom 1990.*
3. *Od roku 2013, keď sa spustil systém spoločného úsilia pre sektory, ktoré nie sú zahrnuté do systému EÚ na obchodovanie s emisiami (napr. doprava, priemyselné odvetvia nezaraďené do ETS, stavebníctvo, poľnohospodárstvo a odpad), emisie na úrovni celej EÚ sú každý rok pod celkovým limitom.*
4. *V rozhodnutí o spoločnom úsilí¹⁰⁰ sa stanovujú vnútroštátne emisné ciele na rok 2020 vyjadrené ako percentuálne zmeny oproti úrovni z roku 2005. Stanovujú sa v ňom aj ročne pridelené emisné kvóty (AEA), ktoré musia členské štáty dodržiavať. Podobne sa v nasledujúcom nariadení o spoločnom úsilí (ESR)¹⁰¹ stanovujú vnútroštátne emisné ciele na rok 2030 a AEA na obdobie 2021 – 2030.*
5. *Emisie krajín EÚ27, na ktoré sa vzťahuje rozhodnutie o spoločnom úsilí, boli v roku 2019 v porovnaní s rokom 2005 takmer o 11 % nižšie. Cieľ na rok 2020 (–8 %) sa preto podarilo presiahnuť už pred krízou COVID-19. Všetky členské štáty si v rokoch 2013 – 2018 splnili svoje povinnosti vyplývajúce z rozhodnutia o spoločnom úsilí. Niektoré členské štáty museli mobilizovať flexibilné mechanizmy v právnych predpisoch s cieľom splniť svoje súčasné povinnosti. Členské štáty plánujú, prijímajú a vykonávajú politiky a opatrenia na dosiahnutie svojich cieľov v rámci spoločného úsilia podľa súčasného nariadenia o spoločnom úsilí. Existuje silná a bezprostredná potreba, aby členské štáty plánovali a vykonávali dodatočné opatrenia v oblasti klímy v sektoroch spoločného úsilia s cieľom zohľadniť zvýšené ambície v rámci navrhovaného revidovaného nariadenia o spoločnom úsilí.*

⁹⁸ [COM/2021/82 final](#).

⁹⁹ Právne predpisy o spoločnom úsilí sú súčasťou súboru politík a opatrení v oblasti zmeny klímy a energetiky, ktoré pomôžu pri prechode Európy na nízkouhlíkové hospodárstvo a zvýšia jej energetickú bezpečnosť (https://ec.europa.eu/clima/eu-action/effort-sharing-member-states-emission-targets_en).

¹⁰⁰ Rozhodnutie Európskeho parlamentu a Rady č. 406/2009/ES z 23. apríla 2009 o úsilí členských štátov znížiť emisie skleníkových plynov s cieľom splniť záväzky Spoločenstva týkajúce sa zníženia emisií skleníkových plynov do roku 2020 (Ú. v. EÚ L 140, 5.6.2009, s. 136 – 148).

¹⁰¹ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/842 z 30. mája 2018 o záväznom ročnom znižovaní emisií skleníkových plynov členskými štátmi v rokoch 2021 až 2030, ktorým sa prispieva k opatreniam v oblasti klímy zameraným na splnenie záväzkov podľa Parížskej dohody, a o zmene nariadenia (EÚ) č. 525/2013 (Ú. v. EÚ L 156, 19.6.2018, s. 26 – 42).

6. *Systém obchodovania s emisnými kvótami skleníkových plynov v Európskej únii (EU ETS) dosahuje veľmi vysokú mieru súladu, pretože zariadenia každý rok pokrývajú približne 99 % svojich emisií požadovaným množstvom kvót. Systém v súčasnosti pokrýva približne 36 % celkových emisií skleníkových plynov v EÚ z takmer 9 500 elektrární a výrobných zariadení (t. j. zo stacionárnych zariadení) a z letov v rámci Európskeho hospodárskeho priestoru. Celkovo sa do roku 2020 emisie v rámci systému EU ETS zo stacionárnych zariadení znížili od roku 2005 už o 43 %.*
7. *Do roku 2020 všetky členské štáty zaviedli národnú stratégiu alebo plán adaptácie na zmenu klímy. Je potrebné zintenzívniť úsilie o adaptáciu v každom členskom štáte a na úrovni EÚ, keďže sa zdá, že klimatické vplyvy dosahujú najhorší scenár v rámci spektra prognóz a budú sa čoraz viac prejavovať aj formou kaskádových a komplexných rizík. Vykonávanie adaptačných opatrení medzitým zaostáva. Primerané opatrenia na prevenciu a/alebo minimalizáciu škôd, ktoré môže spôsobiť zmena klímy, prinášajú značné hospodárske a sociálne výhody¹⁰².*

Úspešné postupy

Dánsko v pláne obnovy a odolnosti podporuje zelenú daňovú reformu. Očakáva sa, že plán obnovy a odolnosti významne prispeje k vykonávaniu reformy financovaním daňovo subvencovaného „investičného okna“ s cieľom vytvoriť stimul pre spoločnosti, aby urýchlili svoje ekologické investície, napríklad do softvéru na zvýšenie efektívnosti využívania zdrojov v logistických reťazcoch.

Estónsko v priebehu rokov neustále zvyšuje svoje ambície v oblasti klímy a odkláňa sa od veľkej závislosti od roponosnej bridlice. Estónska vláda sa zaviazala, že do roku 2035 postupne ukončí výrobu elektrickej energie na báze roponosnej bridlice a do roku 2040 úplne vylúči roponosnú bridlicu z energetického sektora.

3.5. Financovanie vykonávania environmentálnych právnych predpisov

Úspech nemožno dosiahnuť bez zaistenia riadneho financovania úplného vykonávania environmentálnych predpisov. Najväčší podiel vykonávania treba podporiť prostredníctvom verejných výdavkov členských štátov a súkromných finančných prostriedkov hospodárskych subjektov, ale fondy EÚ významne prispievajú k usmerňovaniu vykonávania predpisov a pomoci pri uspokojovaní potrieb EÚ v oblasti environmentálnych investícií, ktoré sú stále značné. V investičnom pláne Európskej zelenej dohody z roku 2020 sa prepája financovanie a investície v oblasti životného prostredia a mobilizuje sa ním 1 bilión EUR vo forme ekologických investícií (verejných a súkromných) v priebehu desiatich rokov s podporou rozpočtu EÚ na roky 2021 – 2027¹⁰³. Od roku 2021 sa v nadväznosti na značné finančné prostriedky dostupné prostredníctvom politiky súdržnosti v rámci viacročného finančného rámca podporuje vykonávanie environmentálnych právnych predpisov aj z Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti, v rámci ktorého sa pri reformách a investíciách musí dodržiavať zásada „nespôsobovať významnú škodu“. Taxonómia EÚ v oblasti udržateľných činností¹⁰⁴ a iné iniciatívy zamerané na udržateľné financovanie pomôžu zvýšiť transparentnosť, začleniť environmentálne aspekty a presmerovať finančné toky na šesť environmentálnych cieľov v prípade súkromných investícií.

¹⁰² Medzivládny panel o zmene klímy, 2022, [Climate Change 2022: Impacts, Adaptation and Vulnerability](#). (Vplyvy, adaptácia, zraniteľnosť).

¹⁰³ Prispeje sa z neho najmenej na úrovni 30 % k plneniu cieľov v oblasti klímy a k cieľom v oblasti biodiverzity na úrovni 7,5 % v roku 2024 a 10 % v rokoch 2026 a 2027.

¹⁰⁴ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2020/852 z 18. júna 2020 o vytvorení rámca na uľahčenie udržateľných investícií a o zmene nariadenia (EÚ) 2019/2088 (Ú. v. EÚ L 198, 22.6.2020, s. 13 – 43).

Preskúmanie vykonávania environmentálnych právnych predpisov sa po prvýkrát zameriava na investičné potreby vykonávania environmentálnych právnych predpisov a porovnáva ich s dosiaľ sprístupnenými zdrojmi, čo predstavuje splnenie mandátu uvedeného v investičnom pláne Európskej zelenej dohody z roku 2020.

Zistenia

1. Celková úroveň financovania environmentálnych investícií¹⁰⁵ (z vnútroštátnych zdrojov a zo zdrojov EÚ spolu) v rokoch 2014 – 2020 sa v EÚ27 odhaduje na 0,6 až 0,7 % HDP (na roky 2014 – 2020), z čoho 14 % pochádza z finančných prostriedkov EÚ. V niektorých krajinách (napr. Chorvátsko, Grécko, Slovensko, Rumunsko) pochádza z finančných prostriedkov EÚ takmer 50 % alebo viac. Z pohľadu priemeru EÚ polovica celkového financovania (53 %) pochádzala z verejných zdrojov (fondy EÚ a vnútroštátne verejné zdroje spolu) a v prípade približne 10 krajín to bolo viac ako dve tretiny, čo preukazuje význam verejných zdrojov financovania.
2. Na porovnanie, ročné environmentálne investičné potreby na úrovni EÚ na programové obdobie 2021 – 2027 sa v súčasnosti odhadujú na úrovni 0,9 – 1,5 % predpokladaného HDP na roky 2021 – 2027¹⁰⁶, čo naznačuje značný nedostatok investícií (0,6 – 0,8 % HDP, čo predstavuje 76 – 110 miliárd EUR ročne, hoci v jednotlivých členských štátoch existujú výrazné rozdiely)¹⁰⁷, ktorý treba riešiť s cieľom zabezpečiť účinné vykonávanie environmentálnych priorít a podporiť zelenú transformáciu EÚ.
3. Takmer dve tretiny nedostatku environmentálnych investícií súvisia s riešením všeobecného znečistenia a ochranou vodných útvarov a hospodárenia s nimi. Nedostatok investícií v oblasti obehového hospodárstva a odpadu sa odhaduje na 13 až 28 miliárd EUR ročne v závislosti od úrovne ambícií, akú obehovosť treba dosiahnuť. Ročná medzera vo financovaní v oblasti biodiverzity sa odhaduje na približne 20 miliárd EUR.
4. Dodatočné investičné potreby nad rámec východiskových hodnôt v oblasti klímy, energetiky a dopravy sa odhadujú na 390 miliárd EUR ročne (EÚ27), k čomu sa pridáva ďalších 130 miliárd EUR ročne na dosiahnutie hlavných environmentálnych cieľov EÚ. Náklady na adaptáciu na zmenu klímy môžu byť takisto značné, a to od 35 do 62 miliárd EUR (z užšieho hľadiska), resp. od 158 do 518 miliárd EUR (zo širšieho hľadiska) ročne. Tieto investičné potreby odrážajú ciele vykonávania do roku 2020 a do roku 2030 (zatiaľ čo sa očakáva, že náklady na adaptáciu na zmenu klímy budú pretrvávajúť dlhšie).
5. Najväčší podiel ekologických investícií (71 %) je v plánoch obnovy a odolnosti pridelený na udržateľnú mobilitu, obnovu budov a energetickú efektívnosť, ako aj na energiu z obnoviteľných zdrojov a energetické siete. Naproti tomu biodiverzita, obehové hospodárstvo, vodohospodárstvo a prevencia a kontrola znečisťovania predstavovali len 13 % celkového ekologického príspevku¹⁰⁸. Ekologické investície vyčlenené na oblasť klímy, energetiky a dopravy výrazne podporujú environmentálne ciele, napríklad na zabezpečenie čistejšieho ovzdušia v Európe. Nebudú však uspokojovať napríklad značné potreby v oblasti vodohospodárskej a odpadovej infraštruktúry a nakladania s vodami a odpadmi. Okrem toho sa niekoľko členských štátov rozhodlo, že nebudú prioritizovať opatrenia priamo prospešné pre biodiverzitu¹⁰⁹.

¹⁰⁵ Zelené financovanie zahŕňa financovanie opatrení v oblasti zmeny klímy, ale aj financovanie špecifických environmentálnych cieľov, ako je kontrola priemyselného znečistenia, riadenie vodných zdrojov a ochrana biodiverzity. V preskúmaní vykonávania environmentálnych právnych predpisov sa vzhľadom na jeho rozsah pôsobnosti skúmajú jednotlivo.

¹⁰⁶ Resp. 1,0 – 1,6 % HDP na úrovni EÚ na roky 2014 – 2020.

¹⁰⁷ Zdroj: GR pre životné prostredie,

¹⁰⁸ Príspevky k cieľom v oblasti klímy a životného prostredia sú založené na metodike uvedenej v prílohe VI k nariadeniu o Mechanizme na podporu obnovy a odolnosti.

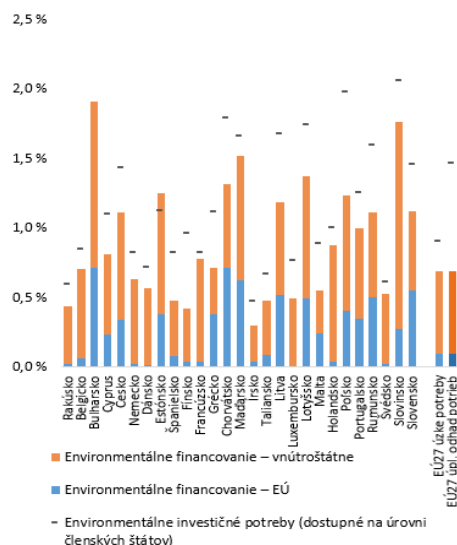
¹⁰⁹ CY, CZ, DE, DK, EE, FI, LT, LV, MT, PT, SK.

6. V rámci celkových finančných prostriedkov EÚ pokrývajúcich viacročný finančný rámec (VFR na roky 2021 – 2027) a nástroj NextGenerationEU sa zmobilizuje 2,018 bilióna EUR v bežných cenách na podporu obnovy po pandémie COVID-19 a dlhodobých priorit EÚ vrátane ochrany životného prostredia. 30 % VFR sa vyčlení na opatrenia v oblasti klímy a 7,5 % na biodiverzitu (v roku 2024), čo sa neskôr v rokoch 2026 a 2027 zvýši na 10 %. V rámci nástroja NextGenerationEU sa z Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti vyčlení minimálne 37 % na opatrenia v oblasti klímy.

Tabuľka 1: Odhadované rozčlenenie dodatočných environmentálnych investičných potrieb EÚ

Environmentálny cieľ	Odhadovaný nedostatok investícií (EÚ27, ročne)	
	v miliardách EUR	%
Prevenca a kontrola znečisťovania	42,8	38,9 %
Ochrana vody, hospodárenie s vodou a priemysel	26,6	24,2 %
Obehové hospodárstvo a odpad	13,0	11,8 %
Biodiverzita a ekosystémy	21,5	19,6 %
Výskum, vývoj a inovácie a i.	6,2	5,7 %
Spolu	110,1	100 %

Obrázok 6: Celkové financovanie v oblasti životného prostredia (2014 – 2020) a odhady potrieb (2021 – 2027) v EÚ27 (% HDP)¹¹⁰

Úspešné postupy

Grécko realizuje v rámci svojho plánu obnovy a odolnosti dôležité investície do opätovného zalesňovania, biodiverzity, riadenia prírodných požiarov, zmierňovania povodní a modernizácie zavlažovacej siete, ktoré sú doplnené reformami podporujúcimi udržateľné skládkovanie a recykláciu. **Chorvátsko** si vytýčilo cieľ zlepšiť ochranu pred povodňami pomocou riešení blízkyh prírode, ako je revitalizácia vodných tokov, prepojenie opustených koryt, vytváranie sekundárnych mokrad'ových biotopov a odstraňovanie inváznych druhov.

Malta spolu s **Estónskom**, **Gréckom**, **Lotyšskom**, **Rumunskom** a so **Slovenskom** zaviedli množstvový zber, pri ktorom sa odvádza daň podľa hmotnosti alebo objemu odpadu vyprodukovaného domácnosťami a podnikmi, ktorý vyzbierajú subjekty zabezpečujúce zber odpadu. Tento nástroj podporuje zásadu predchádzania vzniku odpadu.

Nemecko, **Francúzsko** a **Švédsko** dosiahli v roku 2020 vysokú úroveň emisií zelených dlhopisov.

Taliansko pokročilo v sledovaní vplyvov svojho štátneho rozpočtu na životné prostredie (zelené rozpočtovanie) a podávaní správ o týchto vplyvoch. Krajina od roku 2000 vypracúva správy o plánovaných výdavkoch na ochranu životného prostredia a riadenie zdrojov. Súčasťou podávania

¹¹⁰ Eurostat, [portál otvorených dát pre EŠIF](#), 2021.

správ je aj 12 ukazovateľov spravodlivého a udržateľného blahobytu v súlade s cieľmi udržateľného rozvoja a cieľmi Agendy 2030.

3.6. Správa v oblasti životného prostredia

Správa v oblasti životného prostredia je široký pojem, ktorý zahŕňa začleňovanie environmentálnych aspektov do rozhodovania, účasť verejnosti, prístup k spravodlivosti, výmenu informácií a podávanie správ, zabezpečovanie súladu s environmentálnymi predpismi a riešenie environmentálnej zodpovednosti. Zahŕňa aj spôsob, akým verejné orgány kontrolujú a zabezpečujú dodržiavanie predpisov v praxi prostredníctvom presadzovania práva. V rámci Európskej zelenej dohody budú musieť všetky opatrenia a politiky EÚ prispievať k dosiahnutiu jej cieľov. Výslovne sa v nej uvádza, že Komisia prijme opatrenia na zlepšenie prístupu občanov a mimovládnych organizácií k spravodlivosti pred vnútroštátnymi súdmi. V tejto súvislosti sa vypracovali nástroje správy v oblasti životného prostredia s cieľom dosiahnuť ciele Európskej zelenej dohody týkajúce sa klimatickej neutrality, ochrany a obnovy ekosystémov a biodiverzity, nulového znečisťovania a obehového hospodárstva¹¹¹. Na ten istý účel Komisia 14. decembra 2021 prijala návrh novej smernice o trestných činoch proti životnému prostrediu¹¹² zameranú na ochranu životného prostredia efektívnejšie prostredníctvom trestnoprávnych opatrení na vnútroštátnej úrovni. Nová smernica nahradí smernicu 2008/99/ES, pričom obsahuje nové vymedzenie EÚ, pokiaľ ide o environmentálne trestné činy, objasňuje existujúce vymedzenie, navrhuje dodatočné sankcie za trestné činy proti životnému prostrediu a jej účelom je zaručiť účinné vyšetrowanie a trestné stíhanie, ako aj pomôcť pri cezhraničnom vyšetrowaní a stíhaní trestných činov.

Hlavné povinnosti a témy, na ktoré sa vzťahuje toto tretie preskúmanie vykonávania environmentálnych právnych predpisov, sú založené na požiadavkách smernice Inspire¹¹³, posudzovanie vplyvov na životné prostredie¹¹⁴, prístup k spravodlivosti v otázkach životného prostredia na vnútroštátnych súdoch, sankcie a zabezpečovanie environmentálneho súladu a smernica o environmentálnej zodpovednosti¹¹⁵.

Komisia popri vykonávaní opatrení na presadzovanie práva podporila zefektívnenie posudzovania vplyvov na životné prostredie s cieľom znížiť duplicitu a zabrániť prekryvaniu pri schvaľovaní projektov. Zjednodušenie prispieva k zníženiu zbytočnej administratívnej záťaže a urýchľuje rozhodovanie za predpokladu, že sa tým neohrozí kvalita posudzovania vplyvov na životné prostredie. Takisto má zásadný význam, aby sa pri zefektívňovaní postupov dodržiavali normy účastníckych práv vrátane aspektu účasti verejnosti a prístupu k spravodlivosti, a to v súlade so sekundárnym právom EÚ¹¹⁶ a judikatúrou Súdneho dvora¹¹⁷.

¹¹¹ Napr. platforma EÚ pre biodiverzitu, Vedomostné centrum pre biodiverzitu, nové sledovacie prvky a prehľady v rámci stratégie biodiverzity, akčný plán pre obehové hospodárstvo a iniciatíva nulového znečisťovania. 8. environmentálny akčný program zahŕňa aj integrovaný rámec monitorovania.

¹¹² [Ochrana životného prostredia prostredníctvom trestného práva \(europa.eu\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ro/TXT/?uri=CELEX:32021R1825).

¹¹³ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2007/2/ES zo 14. marca 2007, ktorou sa zriaďuje Infraštruktúra pre priestorové informácie v Európskom spoločenstve (INSPIRE) (Ú. v. EÚ L 108, 25.4.2007, s. 1 – 14).

¹¹⁴ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2011/92/EÚ z 13. decembra 2011 o posudzovaní vplyvov určitých verejných a súkromných projektov na životné prostredie, zmenená: smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2014/52/EÚ zo 16. apríla 2014 (Ú. v. EÚ L 124, 25.4.2014); smernica Európskeho parlamentu a Rady 2001/42/ES z 27. júna 2001 o posudzovaní účinkov určitých plánov a programov na životné prostredie, (Ú. v. ES L 197, 21.7.2001).

¹¹⁵ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2004/35/ES z 21. apríla 2004 o environmentálnej zodpovednosti pri prevencii a odstraňovaní environmentálnych škôd (Ú. v. EÚ L 143, 30.4.2004, s. 56 – 75).

¹¹⁶ Článok 6 ods. 2 smernice 2003/4/ES o prístupe k informáciám o životnom prostredí; článok 13 smernice 2004/35/ES o environmentálnej zodpovednosti; článok 25 smernice 2010/75/EÚ o priemyselných emisiách; článok 11 smernice

Komisia takisto podporila budovanie kapacít s cieľom posilniť implementačné kapacity vnútroštátnych orgánov aj mimovládnych organizácií¹¹⁸. V správach o jednotlivých krajinách sa uvádzajú niektoré z týchto snáh, ktoré sa zavádzajú prostredníctvom Nástroja technickej podpory a partnerského programu *TAIEX EIR Peer to Peer*, ako je znázornené na nasledujúcom obrázku.

Zistenia

1. *Napriek zlepšeniam pri vykonávaní smernice Inspire, najmä v Estónsku, Litve, Luxembursku, na Malte, v Nemecku, Slovinsku a Španielsku, je pre väčšinu členských štátov naďalej náročné zabezpečiť lepšiu výmenu údajov, čo by verejnosti poskytlo vyššiu úroveň transparentnosti a podporilo by vykonávanie environmentálnych politík.*
2. *Zabezpečenie účinného prístupu k spravodlivosti na vnútroštátnej úrovni je nevyhnutné na vykonávanie právnych predpisov v oblasti životného prostredia. Komisia prijala opatrenia na zabezpečenie toho, aby environmentálne mimovládne organizácie a verejnosť mohli požiadať o preskúmanie opatrení na boj proti znečisťovaniu ovzdušia¹¹⁹ alebo predĺženia povolení na ťažbu¹²⁰, alebo udeľovania výnimiek zo zákazu lovu¹²¹. Cieľom opatrení na presadzovanie práva je takisto zabezpečiť prístup k spravodlivosti pri uplatňovaní smernice o environmentálnej zodpovednosti. Vo väčšine členských štátov však stále existuje priestor na zlepšenie, pokiaľ ide o zlepšenie prístupu verejnosti k súdom s cieľom napadnúť rozhodnutia, úkony alebo opomenutia, najmä v oblastiach plánovania týkajúceho sa vody, prírody a/alebo kvality ovzdušia¹²².*
3. *Väčšina členských štátov takisto musí lepšie informovať verejnosť o jej právach na prístup k spravodlivosti¹²³. Lepší prístup verejnosti k informáciám o životnom prostredí a šírenie týchto informácií by pomohli zvýšiť povedomie o záležitostiach životného prostredia a zabezpečiť účinnejšiu účasť verejnosti na rozhodovaní o otázkach životného prostredia a v konečnom dôsledku by to viedlo k lepšiemu životnému prostrediu.*
4. *Okrem toho sú vo viacerých krajinách potrebné ďalšie opatrenia a/alebo monitorovacie úsilie s cieľom zabezpečiť, aby účinnému prístupu k spravodlivosti v otázkach životného prostredia nebránili súvisiace náklady¹²⁴.*
5. *Regionálna a miestna fragmentácia zostáva výzvou pre správu v oblasti životného prostredia v Maďarsku, Taliansku, Luxembursku a Španielsku. Tento problém treba riešiť najmä vytvorením lepších mechanizmov koordinácie v oblasti životného prostredia.*
6. *Smernica o posudzovaní vplyvov na životné prostredie bola v roku 2014 revidovaná s cieľom znížiť administratívnu záťaž a zlepšiť ochranu životného prostredia a zároveň zvýšiť spoľahlivosť, predvídateľnosť a udržateľnosť verejných a súkromných investičných rozhodnutí. Väčšina členských štátov¹²⁵ využila túto príležitosť na zefektívnenie svojho regulačného rámca pre posudzovanie vplyvov na životné prostredie. Na zabezpečenie správnej transpozície smernice vo všetkých členských štátoch sa však vyžadovali opatrenia na presadzovanie práva¹²⁶.*

o 2011/92/EÚ o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a článok 23 smernice 2012/18/EÚ (smernica Seveso III).
 Pozri aj odôvodnenie 27 smernice (EÚ) 2016/2284 o národných emisných stropoch, ktoré obsahuje osobitný odkaz na judikatúru Súdneho dvora v oblasti prístupu k spravodlivosti.

¹¹⁷ Pozri konkrétne Oznámenie Komisie o prístupe k spravodlivosti v záležitostiach životného prostredia (2017/C 275/01, Ú. v. EÚ C 275, 18.8.2017, s. 1 – 39).

¹¹⁸ Najmä prostredníctvom programu LIFE Riadenie.

¹¹⁹ PL a BG.

¹²⁰ PL.

¹²¹ LT.

¹²² AT, BG, CY, CZ, DE, DK, EE, EL, FI, HR, HU, IE, IT, MT, NL, PL, RO, SK, SE, SI.

¹²³ BG, CZ, DE, EL, ES, FI, FR, HR, HU, IE, IT, LT, LV, LU, MT, PL, PT, RO, SK, SE, SI.

¹²⁴ BE, HR, IE, IT, PT.

¹²⁵ AT, BE, BG, CZ, DE, EE, ES, FI, FR, HR, HU, IT, LV, LU, MT, NL, PT, RO, SE, SK.

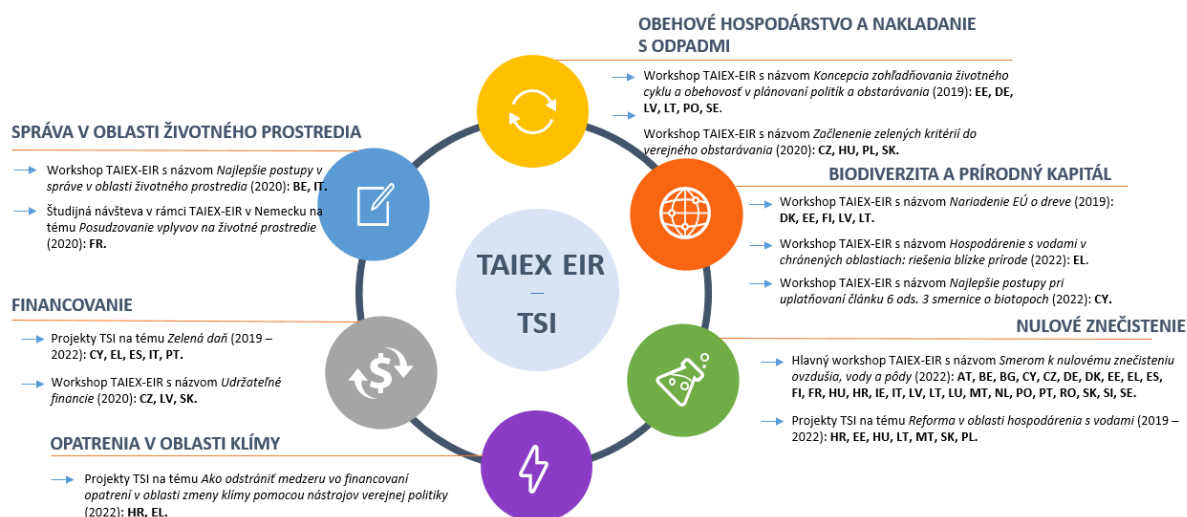
¹²⁶ Postup v prípade nesplnenia povinnosti sa týkal 17 členských štátov.

Úspešné postupy

Lotyšské ministerstvo pre ochranu životného prostredia a regionálny rozvoj poskytuje prehľad postupu posudzovania vplyvov na životné prostredie na svojom webovom sídle. Úrad pre monitorovanie životného prostredia poskytuje informácie na úrovni projektov o tom, kto predložil návrh, odkazy na miesta, kde možno získať prístup k dokumentom, a informácie o tom, kedy a kde sa uskutočnia verejné konzultácie. Uverejňujú sa aj komplexné informácie o dokončených posúdeniach vplyvov na životné prostredie a webové sídlo obsahuje infografiku s podrobným opisom celého postupu vykonávania posudzovania vplyvov na životné prostredie spolu so stručným vysvetlením jeho účelu.

Niekoľko členských štátov zriadilo špecializované orgány alebo súdy pre environmentálne preskúmanie. Príkladom je Súd pre pozemkové veci a záležitosti životného prostredia vo **Švédsku**, Správny súd vo **Fínsku**, Odvolací senát pre ochranu prírody a životného prostredia v **Dánsku**, Súd pre životné prostredie a preskúmanie plánovania na **Malte**, Senát pre plánovanie v **Írsku** a Rada pre spory týkajúce sa povolení (*Raad voor Vergunningsbetwistingen*) v **Belgicku**. Nedávno bola na odvolacom súde mesta Mons v **Belgicku** zriadená komora pre životné prostredie (*chambre de l'environnement*) pre občianskoprávne aj trestné veci.

Obrázok 7: Príklady pomoci, ktorú Európska komisia poskytla členským štátom počas vykazovaného obdobia

4. Ďalší postup, pokiaľ ide o environmentálny právny štát

Európania považujú zmenu klímy za jednu z najväčších výziev EÚ¹²⁷. Z dostupných štúdií¹²⁸ vyplývajú rovnaké závery: ak budeme naďalej degradovať ekosystémy, od ktorých sme zásadne závislí, budúce generácie zaplatia strašnú cenu. Na poplach sa bije hlasnejšie ako kedykoľvek predtým. Vzhľadom na pokračujúce vymieranie druhov a ničenie lesov, suchá, degradáciu pôdy, znečistenie ovzdušia, degradované zásoby vody, stratu biodiverzity, prírodné katastrofy a katastrofy spôsobené ľudskou činnosťou je jedna vec jasná: sú nevyhnutné rázne spoločné opatrenia na zvrátenie týchto trendov a obnovu a ochranu našich ekologických systémov.

¹²⁷ [Budúcnosť Európy \(europa.eu\)](https://european-council.europa.eu/media/en/press-articles/2023/01/10/p123123.pdf).

¹²⁸ [Životné prostredie Európy – stav a perspektíva 2020](#).

Zvýšenie transparentnosti umožní účinné vykonávanie noriem a právnych predpisov. Preskúmanie vykonávania environmentálnych právnych predpisov sa nezameriava len na subjekty s rozhodovacou právomocou v oblasti životného prostredia, ale na všetkých v celej EÚ. Nie je to len ďalšia z mnohých správ. Zvyšuje informovanosť verejnosti, zdôvodňuje význam zodpovednosti a umožňuje ľuďom v celej EÚ zapojiť sa do spoločného úsilia tým, že im umožní lepšie pochopiť, čo možno urobiť a/alebo čo ešte treba urobiť na individuálnej, miestnej, vnútroštátnej úrovni alebo úrovni EÚ. Cieľom preskúmania vykonávania environmentálnych právnych predpisov je umožniť všetkým týmto zainteresovaným stranám, aby konali súdržne, ale z rôznych uhlov, v snahe dosiahnuť ten istý cieľ založený na zdravom rozume: uplatňovať pravidlá, ktoré máme.

V očiach verejnosti má nesplnenie environmentálnych cieľov EÚ vplyv na dôveryhodnosť vnútroštátnych orgánov aj EÚ. Značný počet súdnych prípadov súvisiacich so životným prostredím, porušení právnych predpisov, petícií a sťažností, ktoré sa riešia na vnútroštátnej úrovni aj na úrovni EÚ, odráža nedostatočnú úroveň vykonávania *acquis* v oblasti životného prostredia.

Vnútroštátne orgány v oblasti životného prostredia a vnútroštátne súdy, ktoré sú v prvom rade zodpovedné za vykonávanie práva EÚ, vynaložili úsilie na vykonávanie a presadzovanie environmentálnych pravidiel, ale na odstránenie nedostatkov to nestačilo. Hoci niektoré členské štáty a regióny majú vynikajúce výsledky pri vykonávaní *acquis* v oblasti životného prostredia, iné zaostávajú, a to v určitých prípadoch značne. Dokonca aj v prípadoch, keď Komisia prijala opatrenia na presadzovanie práva, v dôsledku čoho boli niektorým členským štátom uložené vysoké finančné sankcie po druhom rozsudku, v ktorom Súdny dvor Európskej únie skonštatoval, že porušili právo EÚ, je vykonávanie právnych predpisov nedostatočné.

Prečo je to tak? V predchádzajúcich preskúmaniach vykonávania environmentálnych právnych predpisov sa identifikovali niektoré dôvody, ktoré pretrvávajú dodnes. Súvisia s *nedostatočným začlenením environmentálnych cieľov* do tvorby a vykonávania verejných politík s významnou environmentálnou stopou, *neúčinnosťou správy v oblasti životného prostredia*, a to aj v prípade subjektov zodpovedných za zabezpečovanie súladu s predpismi v praxi, i s *nedostatočnou transparentnosťou informácií o životnom prostredí*, ktoré by dotknutým stranám, či už sú to orgány, alebo bežná verejnosť, umožnili mobilizovať sa a konať. Správy o jednotlivých krajinách poukazujú aj na pretrvávajúce nedostatky pri vykonávaní troch pilierov Aarhuského dohovoru¹²⁹: prístupu k informáciám, účasti verejnosti a prístupu k spravodlivosti, čo ovplyvňuje vykonávanie a presadzovanie na vnútroštátnej úrovni¹³⁰.

Čo teda možno urobiť? Hoci svoju úlohu zohráva každý z nás, kľúčovou zložkou úsilia vlád a subjektov s rozhodovacou právomocou o včasné, správne a efektívne vykonávanie environmentálnych politík a predpisov EÚ, dosahovanie ich cieľov a využívanie ich prínosov je *politická vôľa*. Komisia v o svojom oznámení „Zlepšovanie prístupu k spravodlivosti v záležitostiach životného prostredia v EÚ a jej členských štátoch“¹³¹ vyzvala aj na zintenzívnenie vykonávania predpisov prostredníctvom účinnejšieho prístupu k spravodlivosti v environmentálnych otázkach na

¹²⁹ Dohovor Európskej hospodárskej komisie Organizácie Spojených národov (EHK OSN) o prístupe k informáciám, účasti verejnosti na rozhodovacom procese a prístupe k spravodlivosti v záležitostiach životného prostredia ratifikovaný rozhodnutím Rady 2005/370/ES zo 17. februára 2005 o uzavretí v mene Európskeho spoločenstva Dohovoru o prístupe k informáciám, účasti verejnosti na rozhodovacom procese a prístupe k spravodlivosti v záležitostiach životného prostredia, Ú. v. EÚ L 124, 17.5.2005, s. 1 – 3.

¹³⁰ Treba poznamenať, že nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1767 zo 6. októbra 2021, ktorým sa mení nariadenie (ES) č. 1367/2006 o uplatňovaní ustanovení Aarhuského dohovoru o prístupe k informáciám, účasti verejnosti na rozhodovacom procese a prístupe k spravodlivosti v záležitostiach životného prostredia na inštitúcie a orgány Spoločenstva, (Ú. v. EÚ L 356, 8.10.2021, s. 1 – 7) posilnilo prístup k správne a súdne preskúmaniu na úrovni Únie pre občanov a mimovládne organizácie, ktoré majú konkrétne otázky k zlučiteľnosti administratívnych úkonov s vplyvom na životné prostredie s právnymi predpismi o životnom prostredí, ako sa prisľúbilo v Európskej zelenej dohode.

¹³¹ [COM\(2020\) 643 final](#).

vnútroštátnych súdoch. Konkrétne vyzvala Európsky parlament a Radu, aby prijali ustanovenia o prístupe k spravodlivosti v novom alebo revidovanom legislatívnom návrhu EÚ¹³². Reakcia na krízu COVID-19 alebo konflikt na Ukrajine ukázala, čoho sú vlády schopné, *keď* nastane núdzová situácia. Verejné orgány majú nástroje na nasadenie verejných finančných prostriedkov s cieľom realizovať investície a reformy potrebné na obnovu a ochranu ekologických systémov, pôdy, vody a ovzdušia.

Keď sa zabezpečí potrebná politická vôľa, základné príčiny nedostatočného vykonávania možno riešiť týmito krokmi:

1. *Vopred naplánovať a určiť korelácie a dôsledky: pred prijatím rozhodnutí s vplyvom na životné prostredie by sa všetky relevantné environmentálne aspekty mali systematicky a vopred posudzovať s cieľom identifikovať ďalšie integrované riešenia pre príslušné odvetvia. Potrebný rámec poskytujú právne predpisy o posudzovaní vplyvu na životné prostredie a prax ukazuje, že environmentálne postupy (posúdenie vplyvu, verejné konzultácie, environmentálne povolenia) možno integrovať a s primeraným plánovaním a organizáciou nemusia byť zaťažujúce. Čerpať možno z osvedčených postupov.*
2. *Prideliť primerané zdroje včas, pretože neskôr to bude stáť viac: nemožno očakávať rýchle vykonávanie environmentálnych pravidiel, ak subjekty, ktoré sú tým poverené, nemajú potrebné počty zamestnancov, zdroje, organizáciu alebo odbornú prípravu. Budovanie kapacít je investíciou, ktorá sa vypláca, ale z analýzy v tomto preskúmaní vykonávania environmentálnych právnych predpisov vyplýva, že v mnohých členských štátoch stále existuje značný rozdiel medzi potrebami a financovaním.*
3. *Neustále vykonávať monitorovanie a merania, pretože údaje sú podkladom zmien pri súčasnom aj budúcom prijímaní rozhodnutí: riešenie nedostatkov vo vykonávaní si vyžaduje spoľahlivé dôkazy s cieľom identifikovať „vzdialenosť od cieľa“, prekážky a dostupné možnosti a monitorovať účinnosť zavedených riešení. Treba vyvinúť značné úsilie na to, aby sa tieto informácie sprístupnili používateľsky ústretovým spôsobom. Verejné orgány by tak mali možnosť konať, ale zároveň by to umožnilo súkromným aktérom prispieť svojím dielom, zabezpečilo by sa tým prijatie opatrení a napokon aj budovanie solídnych znalostí a dôvery.*

Európska zelená dohoda a nástroj NextGenerationEU predstavujú v tejto súvislosti výrazný posun. Európskou zelenou dohodou sa opatrenia v oblasti klímy a environmentálne ciele dostali do jadra agendy EÚ. Nástroj NextGenerationEU zas zaviedol zásadu „nespôsobovať významnú škodu“ a uplatňuje ju tak pri bežnom vynakladaní prostriedkov, ako aj pri mimoriadnych fondoch EÚ určených na obnovu hospodárstva EÚ, ktoré si prešlo náročným obdobím v dôsledku pandémie COVID-19, pričom časť týchto finančných prostriedkov sa pridělila na ekologické projekty. Má to veľký potenciál, pokiaľ ide o zabezpečenie disciplíny v oblasti environmentálnej integrácie a podporu rozvoja čistých technológií a energie z obnoviteľných zdrojov, udržateľnej mobility atď. Zelené zameranie a označovanie umožnilo ekologické projekty, rovnako ako reformy, ktoré členské štáty predložili vo svojich plánoch obnovy a odolnosti, čo by malo popri iných faktoroch začať posilňovať správu v oblasti životného prostredia. Ide len o začiatok na ceste k zvráteniu vývoja z pohľadu dodržiavania environmentálnych právnych predpisov, a teda aj k ochrane nášho životného prostredia.

Existuje však jedna vec, ktorú máme všetci vo svojej moci: trvať na legitímnych požiadavkách voči verejným orgánom a zároveň podniknúť konkrétne kroky na zabezpečenie dodržiavania environmentálnych pravidiel EÚ. Je na každom v EÚ, či už v súkromnej alebo vo verejnej funkcii, aby sa to stalo skutočnosťou.

¹³² Pozri najnovšie návrhy na revíziu [smernice o priemyselných emisiách](#), [právneho predpisu o obnove prírody](#) a [nariadenia o odlesňovaní](#), ktoré zahŕňajú osobitné ustanovenia o prístupe k spravodlivosti.